

Aarøsund Lokalhistoriske Arkibforening 2008 – 2009

Jørgen Bork og Dagmars lillebror Frede foran Færgevej 99,
året er 1935. (Privat foto. Preben Bork)

Ibs billede fra 17.2.1979.

Det er jo helt fantastisk, når en sådan detalje dukker op på et i øvrigt flot vinterbillede.

I midten et nyt billede af stenen, og hvor den står.

- Har du bemærket den, når du runder havnen og marinaen??

Kaj med kragen Klaus.

Bemærk udover posthuset og færgelejet den fine pumpe.

Kaj fortæller, at der var en gammel brønd der. - Mon nogen her kan huske den eller har billeder af den?

Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening har nu 86 medlemmer, og i dette er vort 7. årsskrift er der rigtig meget stof vedr. Aarøsund, de spændende emner gjorde udvælgelsen svær; desværre er det lidt sløjt med relevante billeder.

(Research, Layout & tryk: Jonna L. Chr.)

En hjertelig tak til følgende, som i det forløbne år har skænket eller udlånt fotografier, postkort, dokumenter, kort, breve, bøger, udklip eller på anden vis bidraget med oplysninger om Aarøsund:

Preben Bork, Kelstrup

Lillian Martinusen, Aarøsund

Gerda Damkjær, Aarøsund

Jens Hedegaard, Aarøsund

Ib & Jytte Jensen, Aarøsund

Eigil Schmidt, Haderslev

Ellen Jørgensen, Aarøsund

Kaj Thomsen, Bagsværd

Elisabeth Bäcker, Flensborg, pva. Schultz, Hamborg

Tidligere udgivelser såsom årsskrifter, kalendere samt A3 plakater fra messen 2004 & Anders' luftfotos af Aarøsund kan bestilles/købes.

Alle gamle billeder & andet fra/om Aarøsund har interesse.

Åbningstider: onsdage i lige uger, fra kl. 19³⁰, hvor vi sysler med at bringe orden i sagerne – samt efter aftale.

Bestyrelsen består af:

Formand:

Margit Christoffersen, Ved Færggården 2A, Aarøsund, 6100 Haderslev
Tlf. 2633 4581 - Mail: henningc@tdcadsl.dk

Jonna Løhmann Christensen, Færgevej 81, Aarøsund, 6100 Haderslev
Tlf. 7458 5400 - Mail: jonna@loehmann.dk

Jytte Arling, Sundparken 23, Aarøsund, 6100 Haderslev
Tlf. 7453 0940 - Mail: arling@pc.dk

Peter A. Lund, Ved Færggården 4, Aarøsund, 6100 Haderslev
Tlf. 7458 4480 - Mail: peal@bbsyd.dk

Kasserer:

Hans Helmut Petersen, Øsby Stadionvej 73, Øsby, 6100 Haderslev
Tlf. 7458 4452 - Mail: hhp.cp@petersen.mail.dk

Suppleant: Peter Hansen, Færgevej 22, Aarøsund, 6100 Haderslev
Tlf. 7458 4375

Novemberbrev fra Aarøsund.

I novemberpløret stampede de to gamle venner, Søren og Jørgen, ned til Færgegården i Aarøsund. Det var deres daglige spadseretur hen ad den nye spadseresti under de store træer, som en gammel postmester skal have plantet. Hver gang han kom i strid med konen, satte han et lille træ ned i jorden, de voksede sig store og stærke og blev til en hel allé.

Søren hilste over til Søndertoft til fårene, som lige var hjemkommen fra deres sommerrejse til Linderum, og nu var glade for det græs, ungkreaturer havde levnet dem.

Nå, sagde Jørgen, hvordan går det med din datter, Søren, kan hun nok blive færdig i den plads i København?

Jo, det kan hun da så grumt, hun havde jo otte køer at passe i den sidste plads, så kan hun da let sanse de to gamle professorfolk. Hun er jo så betænksom, Jørgen, du véd jo nok, da a var firs, forærede hun mig en fin gravsten.

Fra Færgegårdens pæne røde hus steg røgen op af skorstenen, og røgen var rød.

De koger vistnok rødkål i dag, mente Jørgen.

Så måtte de hoppe lidt til siden, fordi den tunge lastbil med kul og brænde rumlede ud af gården.

Det er underligt nok, når a ser de hersens nymodens kul, så må a altid tænke på den gang polakkerne var her i trediveårskrigen, de havde lopper med ligeså store som briketter, og vore rødspætter holdt de for væggelus.

Nå, da levede du it endnu, Søren.

Nej, men a kan da nok huske det.

Aarøsund havn er i november altid præget af sukkerroekampagnen, det lille amtsbanelokomotiv haster travlt hen over de lumske vigespor og skinner, hylende og dampende, medens hamborgerbilen letbenet suser af sted med 2000 pund torsk.

"Sønderjylland" lagde sit brede bryst ind i færgeløbet, og de tomme sukkerroevogne buldrede hen over broen.

Man skulde undre sig, sagde Jørgen, at færgen altid ser så pænt ud.

Hvorfor det da?

Jo, for den tager jo da 3000 svin med over om året.

Lokomotivet hylede af glæde, fordi vognene var tomme, så gik det meget lettere.

Ja, a vilde nok vide hvorfor nogle folk altid siger hun til et lokomotiv.

Det er, svarede Søren, fordi det laver sådan et spektakel, men, uha, der fløj mig den halve sukkerroehøst ind i det venstre øje.

En hest var også med færgen, den lammede lidt med det ene ben i det venstre baghjørne.

Kan du huske den gendarm, vi havde i den tyske tid, spurgte Jørgen, den Agri-cola hedte han nok, han søgte jo engang sin hest og så sat han på den.

Ja, men a søgte også min støvle i går og kunde ikke finde den, indtil Maren viste mig, at den sad inde under min strømpe.

En flot Fordbil rullede ned på færgen, og manden i vognen hilste smilende på de to gamle.

Ja, han har en lykke med sig, som en jenøjet kat, fortalte Søren, han rejser nu allerede tre år i W.C.-indretninger, så han har penge som skidt, men knap så smarre. Han kom en dag ind til mig og sagde: Undskyld, mit navn er Leth, - nå, svarede a, mit navn er heller it så svært, a hedder Søren, men ellers kan han jo være flink nok.

Nu spadserede de langs med stranden hen forbi hotellet. En kone kom løbende med en lille stump, der var falden i vandet. Så, så, trøstede bedstemoderen, skrig nu ikke mere, nu behøver du jo ikke at vaskes i morgen.

De lave efterårsskyer sejlede hen over den lille pyntelige Aarø, hvor Danneborg fra hvert hus lystigt hilste over til fastlandet.

Det er klart vejr i dag, begyndte Jørgen, men a kan huske en tåge, da a var med "Anne-Margrethe" i England, den var så tyk, at vi slog søm fast i den og hængte vore kasketter på.

Ja, men her ved Aarø var der også engang en sådan tåge, at en skonnert gik på grund, kaptajnen så noget rødt og mente, det var Aarøfyret, men så var det Peter Solderups næse, som kiggede ud af sit vindue ovre på øen.

Ja, han er jo rejst, men hvor længe har hans kone nu egentlig været enke?

Det kan a sige dig, helt siden hendes mand døde.

De to gamle stod og så på de sidste nye huse omme bag Færgegården, de rystede lidt på hovedet over den ene villas navn "Friedrichsruh", det skurrede jo lidt i deres danske øre, men så sagde Jørgen:

A har læst, at de gamle ægyptere var 2000 år om at bygge disse hersens pyramider, og nu klasker vore bygmestre et helt hus op i to-tre måneder.

Ja, man skulde jo undre sig, men hvad siger du til alle de mange børn, vi nu har her i Aarøsund, se hvordan de kravler rundt om barakkerne derovre.

Ja, det er jo, som amtmanden sagde, at vi her bor i Haderslev amts frugtbarste egn, men det er først bleven galt, siden rødspætteynglen blev sat ud her i Lille Bælt.

En ivrig håndværker ilede forbi. Pas på, råbte Jørgen, at proppen ikke går af dit værktøj i lommen, Mikkell.

Så kom de forbi den tyske 'understand', hvor vandet nu står højt.

Det er sært, at Stauning og Rasmussen lader alt det stå her, for her kunde vi jo endnu forsvare os, når disse nationalbolshevister skulde komme herop sydfra.

Jo, der har du ret, men det er nu farligt med alt det nymodens kram, der bliver opfundet. Fascisme, radikalisme og sådan, blot min reumatisme bliver den samme hvert år -, men nu skal vi nok hjem til unden, for da a gik, da sagde Maren til vor gamle høne: Se da, do lille skid! og så skubbede hun den ind i ovnen. Men så farvel, a må heller skynde mig lidt.

Fr. Rudbeck, Modersmålet 28.11.1930

Postbådens undergang i Lillebælt den 30. marts 1784.

Ved pens. postekspedient I. T. Rohde (1831-1914) samt uddrag af beretning fra undervisningsinspektør Hans Metz on (tiptipoldebarn af Emanuel Samuel):

Om den ulykke, der skete med postbåden i Lillebælt d. 30. marts 1784 har vi fra den eneste overlevende fra denne tragiske begivenhed, den tidl. løjtnant i Slesvigske Infanteriregiment Johan Christoffer v. Seydewitz, en beretning til Det Kgl. Generalpostamt, der, tilligemed hvad der fremkom ved forhørene, giver et ret klart billede af begivenheden. Løjtnanten har øjensynlig haft interesse for sine medrejsende og ved passiar med dem søgt at forkorte den langsomme rejse med den agende post fra København, gennem Sjælland, over Storebælt og atter i postvogn til Assens, da han senere kunne give et godt signalement af dem, ja endog huske deres klædedragt.

Det var den 27. marts, at v. Seydewitz kørte med den agende post fra København for over Assens at komme til sin familie i Itzehoe. Foruden ham var med posten 5 andre passagerer, nemlig hr. Kirchhofer, en schweizer, rejsende for et hus i Reims, iført brune klæder og lange bukser og med diamantring på fingeren; hr. Leonhardt fra Lübeck, der rejste for et Bordeauxer handelshus, var iført grå klæder fra Bergen op Zoom. Hr. Sonnenkalb, søn af en dr. med. i Hamborg, kom fra hollandsk Amerika over Trondhjem, hvor hans skib lå. Han bar en lysegrøn dragt og derover en brun pels. Købmand Teusch fra Randers, en stor, svær mand, bar grå overkjole, og sluttelig var der stud. theol. Jessen fra Tønder, iført lysebrune klæder. I Ringsted forøgedes rejseselskabet med 2 jøder fra Stockholm, iførte lange blå benklæder og korte trøjer. Senere stødte endnu 2 jøder med langt skæg til selskabet. Men mest fornøjelse har v. Seydewitz sikkert haft ved i Korsør at træffe en kollega i grev Hans Otto Ranzau, premierløjtnant i 2. Sjæll. Regiment Ryttere i Vordingborg. Samme greve bar brun spraglet frakke, gul vest og benklæder, støvler og guldur. Hans sølvsporer bar hans grønklædte tjener i en taske.

De var nu 12 rejsende, der d. 29. marts om eftermiddagen kl. 1 i seks vogne rullede hen over Assens toppede brosten. Da det kulede hårdt af nordost, ville postskipperen Søren Dyrhauge ikke gå ud, hvorfor de rejsende måtte overnatte. Den næste morgen ordnedes på posthuset alt til videresendelse af posten, og hen imod kl. 9 var man færdig. Det blæste 'vel stærkt endnu', mente postskipperen, og der gik en del sø, men han fandt dog ikke, der var nogen risiko ved at afsejle. Isen var i drift og ikke til at øjne, og for fokken alene ville man uden risiko kunne holde kursen over mod Aarø. Der benyttedes 2 både. I den ene, han lånte af postforvalter Langsted, anbragte han 3 læs gods, i sin egen, en såkaldt østerlandsbåd, bygget i Norge, tog han postladen og så meget gods, den kunne bære, og imellem alt dette måtte passagererne se at få plads. Lidt før kl. 9 var man klar til afgang. Som postbåden var ved at støde fra land, kom en mand løbende og ville med. 'Vi er vel mange, men må vel tage ham med', sagde Dyrhauge, og manden sprang ombord. Så sattes fokken og båden strøg en god fart for en stiv nordost, søgende nord om Aarø, medens den anden båd søgte syd om. Efter at have sejlet det halve af vejen

stødtes mod dravis. Den strakte sig fra den slesvigske kyst til nordre pynt af Aarø, men der var en betydelig åbning, som man mente at kunne komme igennem. Skipperen sagde til matroserne, at de skulle passe på og nøje sige ham, hvorledes han skulle styre, men det var ikke så let at passe på, især da han selv, når han rejste sig op, ikke kunne se forud for passagererne, båden løb derfor med megen fart dristig imod isen. Skipperen havde vel sagt til matroserne, at de skulle have båds-hagen ude, men det skete ikke, så båden fik pludselig et så voldsomt stød, at pas-sagererne faldt af sæderne. Seydewitz spurgte skipperen, om det stød ikke havde gjort skade, men fik til svar: "Kerer Dem ikke derom, det gør intet", og dermed satte han sig igen. Båden kom igennem isen, fik atter træk i de flagrende sejl og var nu igen i åbent vand, da pludselig de forskrækkede passagerer så båden halv fuld af vand. Skipperen slap roret og fór forefter, men kunne i den overfyldte båd ikke finde lækken, og i løbet af et par minutter forsvandt båden i bølgerne, og lidt efter var alle passagerer druknet på nær Seydewitz, der holdt sig oppe ved en åre til der kom hjælp. Efter et andet udsagn reddede han sig op på en isflage og måtte derfra afværge, at løjtnant Rantzau også kom derop, da den ikke kunne bære to.

Fra Aarø sund færgebro så man ulykken og hørte nødråbene, men da isen lå fastpakket her, var det umuligt at komme til hjælp. Derimod kom fra Aarø, hvor ingen landis var, i største hast 2 både, men de opnåede kun at bjerge løjtnant Seydewitz, en kikkert, en pakke til hoffet i Horsens og noget rejsetøj. Den kostbare postlade, indeholdende værdier til 15-16.000 rdl., lå på havets bund.

Den første meddelelse om ulykken sendtes til Generalpostamtet af postmesteren i Assens, cancelliråd Holm, d. 1. april. Han havde netop dagen i forvejen indsendt en skrivelse, hvori han frabeder sig transportbestillingen, og så skulle denne ulykke ramme han. Han slutter beretningen med: "Jeg kan ej forklare mig som jeg ville og burde, mit hoved vil ej stå mig bi, og min hånd kan ej styre pennen, og så intet at trøste mig ved uden min gode samvittighed. Jeg er uskyldig i ulykken, jeg har ej tvunget dem til at gå ud. De havde denne skønne båd og en dygtig skipper og folk og en god vind, men bekymringen er større end jeg kan bære den". Odense Adresse Contoirs Efterretninger omtaler den sørgelige begivenhed, "såvel i henseende til de kostbarheder, der nu ligge begravede under havets bølge, som fornemmelig de mange siele, for hvilke evigheden så uventet åbnede sig".

Den 22. april holdt byfoged Nellesmann i Assens forhør i anledning af ulykken. Tilstede var på postmesterens vegne fuldmægtig Jacob Røhr. De stævnedes 12 vidner aflagde ed med oprejste fingre. Der fremkom intet, der tydede på forsømmelse, men en enkelt mente dog, at der havde været for mange passagerer ombord, og af samme mening var løjtnant Seydewitz i hans skriftlige indlæg i sagen.

Fra de ved postbådens forlis skadelidte strømmede fordringer ind til Generalamtet, men dette lod det bero, til man havde set om båden og den deri værende postlade og postsæk kunne bjergeres. Postmesteren havde straks taget forholdsregler i så henseende. Først var nogle mænd fra Aarø derude, fulgt på postvæsenets vegne af fuldmægtig Røhr, og det lykkedes at finde båden, men

bragt til overfladen af vandet, sank den tilbage. Ved dette uheld mentes postladen at være faldet ud og ført bort af strømmen. Postamtet henvendte sig nu til admiralitetet om dykkere, og der mødte to, men det var et par urolige hoveder, der drak og lavede tumult i Assens i stedet for energisk at lede efter laden. Da postmesteren bebrejdede dem deres adfærd, svarede den ene: "Laden skal op, om jeg så skal hente den i helvede!" Men i stedet forsvandt han fra byen med en pige, medtagende færgemandens sølv og penge, ja rygtet sagde endda, at han havde fundet laden og bragt den bort. Den anden dykker permitteredes som ubrugelig. Og de Aarø og Bågå mænd, postmesteren opfordrede til at tage sagen op, undskyldte sig med travlhed med høsten. Så opgav man eftersøgningen.

Angående erstatningen til de skadelidte, blev på grundlag af kgl. Resol. af 19.11.1784 meddelt, at Generalpostamtet ikke fandt sig beføjet til at erstatte skaden. Hermed ville de skadelidte dog ikke finde sig tilfreds, de mente, at da det var befaleet som pligt at benytte de kgl. Poster, havde det også ansvar, især da postføreren ikke havde vist tilstrækkelig forsigtighed. Når der var is i Bæltet, var det gammel skik, at posten overførtes, hvor der var kortest og mindst fare, nemlig fra Middelfart til Snoghøj. Desuden burde postladen enten være bleven gjort fast til båden eller være tilbunden en bøjle, hvorved den i ulykkestilfælde havde kunnet være bleven fundet.

Klagerne opnåede da også, at den kgl. Resol. blev tilbagekaldt og sagen overgik til Hof- og Stadsretten 1789. Denne frikender imidlertid generalpostamtet og ikke bedre gik det dem ved højesteret. Blandt motiverne anføres, at der ingen anordning findes, der pålægger generalpostamtet et sådant ansvar. Anordningen nævner kun den agende post eller postbetjenten. Søgskade undtages udtrykkelig i pl. af 31.12.1773, refererende sig til postordningen af 25.12.1694.

Derved blev det. De skadelidte mistede deres penge, tilsammen 15.274 rdl. og 84 sk. Postamtets udgifter blev derved kun 821 rdl. og 12 sk., fordelt som salær til retten og bekostninger til bådens optagelse og eftersøgningen af postladen.

+ + +

En rapport fra postfører Ramdahl, der befandt sig på Aarø, lyder således:

"Til Generalpostamtet. Min underdanigste pligt og den højeste nødvendighed driver mig til at indberette den forefaldne, højst bedrøvelige og ulykkelige omstændighed, som forefaldt i forgårs, tirsdagen den 30. marts 1784, da den københavnske agende post kom fra Assens på Bæltet med tvende både for at komme her til Aarøsund, af hvilke både den ene kom ind sønden om øen Aarø og den anden norden om samme ø, og var begge både hver fra sin side her indenfor øen med nordost vind og en hård kuling, hvor den ulykke arriverede, at den båd, som kom norden ind og var hr. cancelliråd og postmester Holm i Assens hans egen sædvanlige skipper, at han sejlede båden på et stykke dravis, som forårsagede, at både mennesker, båd og gods i et øjeblik sank til grunde med et.

Her ved Aarøunds landside var langt udenfor og langs med landet sammen-drevet en overflødig mængde dravis, som tillige med den hårde modstående

vind gjorde en hastig hjælp her fra denne side ganske umulig, da ulykken desværre skete i det hastigste øjeblik.

Fra øen Aarø, hvor ingen landis var, kom i største hast 2 både ud for at redde og hjælpe, hvad muligt var, men desværre til altfor liden nytte, da af mennesker, gods og båd ikke blev mere reddet end aleneste én passager, som efter sigende skal være en løjtnant fra Itzehoe, som endnu ligger på øen Aarø for at komme sig lidet efter den udståede hårde nød og livsfare, desforuden blev og bjerget en kuffert, en liden lang pakke til hoffet i Horsens og noget rejsetøj, men postladen og en stor fellis (randsel) er gået til grunde. Denne store ulykke skete om formiddagen, kl. var ongefær 10."

Postføreren gør herefter rede for nogle ved tabet af postsagerne opståede postale forhold, og afslutter: "Efter løjtnantens sigende skal der på den forulykkede båd i alt have været 16 mennesker med skibsfolk, hvoraf han var den eneste, som blev reddet.

Med den allerstørste hjertens bedrøvelse skrevet og indberettet."

I en anden rapport afgivet af bådens eneste overlevende, løjtnant v. Seydewitz, udtaler denne, at da han ikke er sømand, kan han ikke sige noget om, hvorvidt båden var overbelastet. Efter hans mening var den det ikke, og kunne endnu have båret vægten af et eller to mennesker. Båden sejlede i temmelig hårdt vejr meget trygt gennem svær og urolig sø, men med hensyn til pladsen, var der for lidt. Købmand Teusch fra Randers og han selv måtte sidde hos skipperen ved roret, og begge matroser havde kun knebent plads og måtte nu og da sætte sig på rælingen, da ingen af tofterne var ledige, men alle optaget af passagerer. Selv om de havde opdaget lækagen, havde de ikke kunnet udbedre den af mangel på plads. Han betegnede skipperen Søren Dyrhauge som en behjertet skipper og aldeles ædru. Men man opdagede først, at båden var læk, da man var et stykke ude i rum sø. Skipperen havde indskærpet matroserne, at de skulle fortælle ham, hvorledes han skulle styre, da han intet kunne se for de mange mennesker, og at de skulle have bådshagen ude, men det skete ikke, og således løb man på isen i stedet for at træffe en åbning, passagererne fik et hårdt stød, så de fløj op fra sæderne. Båden kom ud i åbent vand og sank nogle øjeblikke efter.

De ombordværende var: 1) grev Rantzau, Vordingborg, 2) dennes tjener, 3) hr. Kirchhofer fra St. Gallen, Schweiz, 4) hr. Leonhardt, bosiddende i Lübeck, 5) hr. Sonnenkalb fra Hamborg, 6) købmand Teusch fra Randers, 7) stud. theol. Jessen fra Tønder, 8) Emanuel Samuel, en jøde fra Stockholm, 9) M. Friberg, en jøde fra Stockholm, 10) en polsk jøde, 11) en jøde Meyer fra Altona, 12) von Seydewitz fra Itzehoe, 13) en mand fra Christiansfeld, 14) skipper Søren Dyrhauge, 15-16) de to matroser, den ene hed Jes Nielsen, den anden var en fisker fra Torøhuse.

Den forulykkede båd oplystes ved søforhøret at have været i forskriftsmæssig stand, få år tidligere var der sat ny bund i af en skibstømmer i Fåborg. Tirsdag 6/4 blev postbåden fundet og fisket op, der fandtes 2 kårder. Der blev udsat en

belønning for at finde nogle af de druknede. Simon Joseph af Fredericia averterede gentagne gange, at hvis man fandt hans broder, Meyer Joseph fra Altona, skulle man mod høj belønning meddele ham det, således at den druknede, ligesom for øvrigt de andre druknede jøder, kunne blive afhentet på den jødiske menigheds bekostning og begravet på den jødiske kirkegård i Fredericia.

Den første af de druknede blev fundet i begyndelsen af juni, det var manden fra Christiansfeld. Et par dage efter fandt man ligeledes ved Aarø den polske jøde, der begravedes i Fredericia. Kort tid efter fandtes ved Bøjdens næs, 3½ mil fra Aarøsund, fiskeren fra Torøhuse, endvidere grevens tjener, skipperen og den anden matros.

Begravet Øsby iflg. kirkebogen:

25/6, Hr. Kirchhoffer, en Kiøbmand af St. Gall, som tillige med andre 15 druknede den 30. Martii ved Overfarten over den lille belt fra Assens til Færgegaarden ved Aarøsund, blev funden den 19. Juni ved Aarø og i Stilhed hensat i Graven på den søndre Side ved hr. Bøegs Begravelse på Kirkegaarden, ugift og hen ved 27 Aar gammel.

28/6, Hr. greve af Rantzau, lieutenant ved Livgarden i Kiøbenhavn, druknede ligeledes benævnte Dag og blev standesmæssig i Geleidet af alle herrer Officerer i Haderslef og efter en kort Tale af Stedets Præst nedsat i den Begravelse ved Alterfoden som hører til Færgegaarden; ugift, hans Alder hen ved 24 Aar.

2/7, Hr. Leonhard, en Kiøbmand af Lübeck, som havde samme Skiebne med de ommelte og blev hensat i Graven paa den søndre Side ved hr. Bøegs Begravelse paa Kirkegaarden; ugift, hans Alder hen ved 25 Aar.

15/7, Hr. Nicolaÿ Jessen, studiosus theologiæ, af Christian Albrecht Korp, som havde samme sørgelige Skiebne med de ovenbemelte, ugift, blev i Stilhed hensat ved hr. Bøegs Begravelse paa Kirkegaarden, hans Alder hen ved 22 Aar.

Begravet Assens iflg. kirkebogen:

Fundet 27/6, begr. 30/6 i de fattiges jord: skibskarl Jess Nielsen, 30 Aar gl.

Fundet 13/7 ved Bøjden, begr. 15/7 sønden for kirken: skipper Søren Dyrhauge, 60 Aar gl.

Fundet under Baagø, begr. 25/7 i de fattiges jord: en ung person, som var Tiener hos Lieut. Grev Rantzau; han kunne omtrent være 24 Aar gl.

Skipper Dyrhauges enke, Magdalene Elisabeth Rann, giftede sig igen 23.2.1785 (hendes 3. ægteskab) med Niels Hannibalsen fra Bågø; dennes søster, Anna Hannibals Datter, var gift med Jep Knudsen på Aarø. Niels & Magdalenes søn, Søren Dyrhauge Hannibal, blev 1810 gift i Øsby med Susanne Simonsen fra Aarø; han var købmand, transportforvalter og skipper i Assens. Efter hans død 1852 fortsatte enken købmandshandelen.

På Willemoesgården i Assens hænger portrætter af Søren og Susanne. Deres datter Mette Cathrine Hannibal blev gift med apoteker Strøbyerg i Assens.

Det stod i Dannevirke 1859

17/1 **Licitation.**

Tirsdagen den 25. Januar 1859, om Formiddagen Kl. 11, afholdes ved Aarø Skole offentlig Licitation over det til en ny Skolebygning paa Aarø, Øsby Sogn, fornødne Muur-, Tømmer- og Snedkerarbejde, efter de Conditioner, som ville blive oplæste ved Licitationen.

Lysthavende indbydes.

Aarø, den 16. Januar 1859.

M. P. Nissen, Skoleforstander

25/1 Ifølge Kgl. Bevilling af 22. December 1857 har den Jacob Bolvig tilhørende, paa Sverdrup Mark i Øsby Sogn beliggende Eiendomsgaard erholdt Navnet **Naudrupgaard**; hvilket herved bekendtgjøres.

9/2 Den nordamerikanske Regering skal ikke blot have gjort Bud paa vore vestindiske Øer, men endog fordoblet et tidligere Bud. Det er en Aarrække siden, at der i Stænderforsamlingen antydedes Ønskeligheden af fordeelagtig at sælge disse Øer, hvis Besiddelse hverken i og for sig er indbringende, eller som ved andre Interesser, nationale, maritime eller commercielle, ere knyttede til den danske Stat, efterat Handelsfordelene derved ere blevne lige tilgængelige for alle Nationer og desuden ogsaa ved en Afhændelse vilde forblive os ubeskaarne. Vi kunde derfor ogsaa kun ansee det nyttigt, at en Afstaaelse fandt Sted, forudsat at en anseeligt tilsvarende Beløb indløstes derved, hvad der vel, især ved St. Thomas's gunstige Beliggenhed vilde være at opnaae. Vel ere Øerne, ligesom Øresundstolden i sin Tid, pantsatte for det ældre Wilsonske Laan, men det vil næppe være en Hindring for en Realisering, ligesom det heller ikke forhindrede Converteringen af Øresundstolden til et andet Aktiv.

21/2

Dampsfibet „Zampa“

begynder sine Farter paa Fyen, Marosund og Kolding

Onsdagen den 2. Marts og anløber:

Marosund hver Torsdag,

(første Gang den 3. Marts)

Morgen omtrent Kl. 8 til Kolding
og Eftermiddag, omtrent Kl. 1½, til Faaborg og

Svendborg, hvorfra „Zampa“ hver Fredag

Morgen Kl. 6 fortsætter videre til Rjøben-
havn, anløbende Lohals, Gaabense, Nording-
borg, Koller, Kallehave, Bøget pr. Præstø og
Nodvig ved Strøus.

„Zampas“ Afgangstid fra Kolding er Kl.
12 hver Torsdag Middag.

Rjøbenhavn, den 18. Februar 1859.

S. P. Prior.

8/3 Bekjendtgjørelse.

Ved Skrivelse fra Generalpostdirekteuren af 28. f. M. er det med Hensyn til Erlæggelsen af Bropenge for Afbenyttelsen af Orø Sund Havn og Bro, forsaavidt angaaer Færdselen mellem Orø og Orø Sund, blevet bestemt foreløbig at ordne dette Forhold saaledes:

- 1) at der for Personer mellem Orø Sund og Orø og for Heste-, Kvæg-, Korn- og alle andre Transporter – ikkun med Undtagelse af Tørv, forsaavidt de, foruden at indlades eller udlades, henlægges paa Broen -, der komme landværts til Orø Sund for over Orø Sund Bro at gaa videre landværts, ikke opkræves Bropenge, men
- 2) at der derimod for Laden og Lossen paa Orø Sund Bro, eller i Orø Sund Havn af fra Orø kommende og søværtsgaaende, eller søværtsskommende og til Orø bestemte Varer, uden Hensyn til hvor Fartøierne ere hjemmehørende, opkræves Bropenge.

Hvilket herved bringes til Vedkommendes Kundskab.

Kgl. Haderslev Amthuus, den 5. Marts 1859.

W. W. Stockfleth.

11/3 Et høist uventet Tilfælde.

Onsdagen den 9. kjørte jeg til Aarø Sund og ønskede at komme til Fyen, men da Seilskibet var i Assens, og Dampskibet, saavidt jeg troede at vide, ikke medtog Heste og Vogn, kom jeg forsilde til at afgaa hermed. Men da jeg henvendte mig til Postkontoret, fik jeg Løfte om at komme med Dampskibet den 10. med Heste og Vogn, hvorfor jeg logerede mig ind om Natten i et Værtshuus ikke langt derfra. Da jeg om Morgen den 10. ankom til Aarø Sund noget før Posten, fik jeg det høist uventede Svar paa Kontoret af dets Fører og en anden meget mægtig Mand, at nu var det forsilde; og uagtet det Dagen i forveien var mig lovet at komme med, blev det dog nu bestemt afslaaet, ja endog sagt, at jeg i dag ei kunde komme med Seilskibet. Dog én Trøst fik jeg, nemlig den samme som igaar, men fæstede nu ikke mere Lid dertil. Saaledes er det imidlertid ei heller med enhver Reisende; thi om Natten mellem den 9. og 10. ankom en Hestehandler længe efter, at jeg havde faaet Løfte om at komme med, og han kom dog med, men maaske hans Penge vare bedre end en Landmands. Jeg saa mig nu nødsaget til at tage over Snoghøi, en 10 til 12 Mile længere, som medførte Bekostning og, hvad der er mig af mere Vigtighed, Tidsspilde.

Maa jeg nu underdanigst bede de Embedsmænd, som have Opsyn med det kongelige Postvæsen, at det meget Ubehagelig ved slige Tilfælde, som dog vel neppe høre til Dagens Orden, kan blive afskaffet, helst ved Personens Bortfjernelse.

Tiislund, den 10. Marts 1859.

Claus Frellesen Skov, Gaardeier.

14/3

Berigtigelse

af Hr. C. F. Skovs Annonce i dette Blads Nr. 59.

Det blev Dagen forud tilkjendegivet Hr. Skov, at han, for at kunne benytte Dampskibet, maatte være her senest kl. 7 om Morgen, og hans Uhr blev i dette Øiemed confereret med Kontorets Uhr; han ankom imidlertid først hertil en Time sildigere, samtidig med Posten. — Indskibningen af hans Heste og Vogn kunde derfor ikke finde Sted uden at opholde Posten c. 10 Minutter, hvilket ikke er tilladt, og Dampskibsførerens Instrux bestemmer, at han uopholdelig skal afgaae, naar Posten er ombord, en Bestemmelse, som isærdeleshed maa overholdes med Posten, som kommer Syd fra, for at man i rette Tid kan naae Nyborg, forinden Dampskibet afgaaer derfra.

Aarø Sund, den 13. Marts 1859.

Bruun.

5/4 Haderslev By kan i Løbet af denne Maaned vente Indkvartering af Militair, idet den 5. Bataillon, der skal forlægges fra Rendsborg til Odense, den 26. afmarcherer over Flensborg og Haderslev. Hvor den herfra drager hen, derom ere de Lærde Uenige; nogle Efterretninger lade den gaae til Kolding og Snoghøj, andre derimod over Aarø Sund og Assens til Odense, hvortil Ankomsten skulde være den 2. Mai.

2/5 Løverdagen den 14. Mai d. A., om Eftermiddagen Kl. 3, bliver i Øsby Kro afholdt offentligt Underbud paa efterstaaende Arbeide ved Øsby Kirkegaard, nemlig Omsætning af omtrent 142 Favne Steenvold om Kirkegaarden samt Planering indvendig og udvendig om samme.

Conditionerne indeholde blandt Andet, at den, som paatager sig Arbeidet, maa skaffe antagelig Caution for Arbeidets Udførelse.

N. J. Nissen

L. Jensen

Kirkeværger.

23/5 Bekjendtgjørelse

Paa Chausseen Nord for Aabenraa er inat antruffet et døvstumt Fruentimmer, der saavidt skjønnes, ei heller er rigtig i Hovedet.

Hun er omtrent 30 Aar gammel og er iført en gammel, blaastribet Mousselins Kjole, et Blaagarns Forklæde, et Bomulds Skjort med isyet Livstykke, en gammel Twistes Særk, et Par gamle, sorte Strømper og Klodser paa Fødderne.

Vedkommende, fra hvem dette Fruentimmer er bortgaaet, anmodes om snarest muligt at afhente hende her.

Kongl. Riis og Sønderrangstrup Herredskontor paa Elisabethsminde ved Aabenraa, den 21. Mai 1859.

E. Blume

24/5 De indkaldte **Rekrutter** kunne afgaae med følgende Dampskibe: med "Zampa" Torsdagen den 26. Mai: fra Kolding kl. 3 Morgen og fra Aarøsund kl. 4½ Morgen direkte til København og med "Flora" Søndagen den 29. Mai, kl. 7 Morgen, fra Kolding til Korsør.

Nærmere Underretning meddeler Hr. Mægler Grandjean i Kolding.

H. P. Prior

25/6

27/5

Dampstibene "Zampa" og "Flora"

afgaae fra Kolding:

hver Torsdag Morgen, Kl. 3, "Zampa" til Aarøsund, Saaborg, Svendborg og Kjøbenhavn, anløbende Lohals, Bordingborg, Kallehave, Røster, Bøget og Nodvig, i een Dag.

Hver Søndag Morgen, Kl. 7, "Flora" til Alsens, Saaborg, Svendborg, Lohals og Korsør i Forbindelse med Afrejsen.

Fra Veile til Fredericia og Korsør afgaaer "Flora" hver Tirsdag Morgen Kl. 8.

Fra Aarøsund:

afgaaer "Zampa"

hver Onsdag Eftermiddag omtrent Kl. 6½ til Kolding og "Torsdag Morgen" Kl. 1½.

Passagerer, som om Søndag Morgen affeile med Postdampskibet fra Aarøsund til Alsens, kunne samme Morgen gaae videre derfra med Dampskibet "Flora" til Korsør.

Dampskibet "Fiona".

farer foreløbig som følger:

Fra Slensborg til Aarhus hver Mandag Morgen Kl. 6, fra Aarhus til Slensborg hver Tirsdag Morgen Kl. 6.

"Slensborg til Horsens, Odense og Kjøbenhavn hver Onsdag Morgen Kl. 5. Afgang fra Horsens til Odense cirka Kl. 6 Eftermiddag. Fra Odense til Kjøbenhavn Torsdag Eftermiddag Kl. 5;

"Kjøbenhavn til Odense, Horsens og Slensborg hver Fredag Eftermiddag Kl. 6. Afgang fra Odense til Horsens Lørdag Eftermiddag Kl. 2;

"Horsens til Slensborg hver Søndag Morgen Kl. 7.

Paa Aarhus: saavel som paa Horsens: Touren anløbes Brunnø, Sønderborg, Hardsø, Aarøsund, (ved Haderslev og Alsens), Stenderup (Gammel Aalegaard), Snogboi, Middelfart og Fredericia.

Saafragt "Aurora" ankommer, ville Skibene optage deres Kourer i Dværenstiemse med den tidligere annoncerede fuldstændige Kartplan.

17/6 Efter hvad vi erfare, vil et Par af Dhrr. Koch og Priors Dampskibe den 27. ds. anløbe Aarøsund for at medbringe Deeltagere i Landmandsforeningen fra Øerne. I den Anledning skulle vi tillade os den Henstilling til Comiteen for Landmandsmødet, at den ved en Henvendelse til Generalpostdirekteuren vil formaae denne at lade Postdampskibet paa Lille Belt, der jo ligger ledigt hele Eftermiddagen i Aarøsund, befordre de til det sidste Sted ankomne Reisende opad Fjorden til Haderslev. Vi tvivle ikke om, at Generalpostdirekteuren beredvillig vil imødekomme et saadant Ønske, hvis det paa nogen Maade lader sig gjøre, saa meget mere som det kun med stort Besvær vil være muligt at befordre de mange Deeltagere i Landmandsforsamlingen, der komme ad denne Vei, over Land fra Aarøsund. At Fjorden er mere end dyb nok for Postdampskibet, fremgaaer bl. a. deraf, at Comiteen har fragtet det langt større Skib, "Zampa", til om Torsdagen at befordre Forsamlingens Medlemmer fra Haderslev til Heilsminde, paa Udflugten til Høiskamling, og i ethvert Tilfælde vil Postdampskibet, naar Sagen strax sættes i Bevægelse, jo i Mellemtiden have Leilighed nok til at gjøre en Prøvetour herop fra Aarøsund.

29/6 I Anledning af Landmandsmødet i Haderslev vil Dampskibet "Zephyr" paa Søndag, den 3. Juli, omtrent Kl. 8½ Morgen afgaae fra Aarøsund til Korsør, anløbende Faaborg, Svendborg og Lohals, i Forbindelse med Aftentoget til Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn, den 28. Juni 1859.

H. P. Prior

Dampskibene "Zampa" og "Zephyr"

afgaae fra Kolding:

hver Torsdag Morgen, Kl. 3, "Zampa" til Aarøsund, Faaborg, Svendborg og Kjøbenhavn, anløbende Lohals, Gaabensie, Vordingborg, Kallehave, Røster, Boget og Nodvig, i een Dag. Hver Søndag Morgen, Kl. 7, "Zephyr" til Assens, Faaborg, Svendborg, Lohals og Korsør i Forbindelse med Aftentoget.

✶ Fra Veile til Fredericia og Korsør afgaaer "Zephyr" hver Tirsdag Morgen Kl. 8.

✶ Fra Aarøsund:

afgaaer "Zampa"

hver Onsdag Eftermiddag omtrent Kl. 6½ til Kolding og "Torsdag Morgen Kl. 4½.

✶ Passagerer, som om Søndag Morgen afsejls med Postdampskibet fra Aarøsund til Assens, kunne samme Morgen gaa videre derfra med Dampskibet "Zephyr" til Korsør.

Dampskibet "Aurora"

begynder sine Fæster Søndagen den 31. Juli og vil derefter fare regelmæssig imellem Flensborg og Aarhus-Randers-Kjøbenhavn som følger:

Fra Flensborg til Aarhus hver Søndag og Tirsdag Morgen Kl. 6 (for første Gang Søndagen den 31. Juli);

" Aarhus til Flensborg hver Mandag Morgen Kl. 6 og hver Fredag Aften Kl. 9;

" Flensborg til Aarhus, Randers og Kjøbenhavn hver Tirsdag Morgen Kl. 6. Afgang fra Aarhus til Randers samme Aften Kl. 8 og fra Randers til Kjøbenhavn hver Onsdag Eftermiddag Kl. 4;

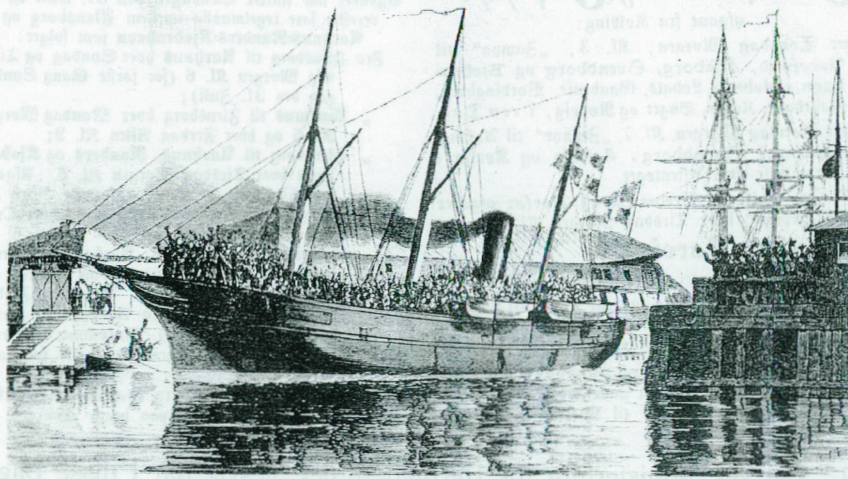
" Kjøbenhavn til Randers, Aarhus og Flensborg hver Torsdag Eftermiddag Kl. 4½. Afgang fra Randers til Aarhus Fredag Morgen Kl. 10 og fra Aarhus til Flensborg samme Aften Kl. 9. Ankommer til Flensborg Lørdag Morgen i god Tid for Toget til Hamborg.

Skibet anløber Sønderborg, Aarøsund, Fredericia og andre Lillebelts-Stationer paa begge Tourer.

5/8 Det kgl. Ministerium for Hertugdømmet Slesvig har i disse Dage meddeelt Gaardeier Jacobsen i Sverdrup, i Nærheden af Landeveien til Aarøsund, Tilladelse til at anlægge og drive en Veirmølle, og ligesaa har Gaardeier Fæster Martensen paa Aarø erholdt Tilladelse til at drive en Gryn- og Meelkværn for Beboerne paa Aarø, idet der overlades ham Valget imellem at drive Værket ved Vind- eller ved Hestekraft.

6/8 - Dampskibsrhederiet Koch & Bird er nu endelig naaet til det Maal, som det har sat sig: ved Anskaffelsen af dertil passende Skibe at tilvejebringe en Forbindelse flere Gange om Ugen imellem Nørre- og Sønderjyllands østlige Søstæder indbyrdes og atter imellem disse og Fyen og Kjøbenhavn, der iværksættes ved det gamle "Diana" og ved de nye, særdeles elegant udstyrede og rummelige Dampskibe "Aurora" og "Fiona". Desto værre er denne Forbindelse først for nylig kommen istand, altsaa lidt seent paa Aaret, hvilket desuden allevegne fra skildres som et slet Dampskibsaar, men vi haabe, at det nævnte Firma ikke lader sig afskrække af en maaske mindre god Begyndelse fra et Foretagende, der er

af stor Vigtighed, og som i Tiden sikkert ogsaa vil betale sig. – For Haderslevs og Omegnens Beboere er denne livlige Dampskibs-communication af stor Vigtighed, da vi iaar hidtil kun een Gang om Ugen have havt et Dampskib ("Zampa"), som ved at anløbe Aarøsund gjør en Reise herfra til Øerne bekvem og billig, medens man nu næsten hver Dag i Ugen kan gaae ombord i Aarøsund til Lillebeltsstationerne og til Horsens, Aarhuus, Randers, Odense og Kjøbenhavn.

*"Aurora" afsejler fra København d. 30.11.1863 med tropper til Slesvig.
(Træsnit efter tegning af Carl Neumann, Ill. Tidende 1863/64).*

15/8 - Som bekjendt skal ifølge Lov af 6. Mai d. A. det metriske Pund fra den 1. Januar 1860 at regne være den almeengyldige Vægt i Holsteen. Da nu dette Pund er 500 Grammer (= $\frac{1}{2}$ fransk Kilogram), hvilket er det samme som et dansk Pund, vil man altsaa fra den nævnte Dato komme til at opleve det Særsyn, at Vægten i Kongeriget og Holsteen er ens, medens man her i Slesvig stadig vedbliver at bruge hamborgsk Vægt. Vi ere overbeviste om, at Regeringen vil søge at hæve denne Anomali ved et dertil sigtende Lovudkast, der til Efteraaret bliver forelagt den slesvigske Stænderforsamling, men vi nære ikke en lignende Overbevisning med Hensyn til Billigelsen af Udkastet fra Majoritetens Side.

3/9 Haderslev. - Ved Middagstid idag ankom 10. og 12. Bataillon fra Fredericia her til Byen, hvor de forblive til imorgen tidlig. Tvende Batterier droge til samme Tid igjennem Byen for at indkvarteres i Hoptrup, en Miil herfra.

Dampskibene „Aurora“ og „Fiona“

anløbe

Aarøsund

paa Touren fra Flensborg omtrent Kl. 11.

Til Fredericia hver Mandag og Fredag Morgen;
 „Aarhuus og Randers“ hver Mandag Morgen;
 „Horsens og Odense“ hver Fredag Morgen;
 „Kjøbenhavn, anløbende Randers,“ hver Mandag;
 „Kjøbenhavn, anløbende Odense,“ hver Fredag,

og paa Touren til Flensborg Kl. 1 à 2

hver Lovendag fra Aarhuus, Randers og Kjøbenhavn,

„Onsdag fra Horsens, Odense og Kjøbenhavn.

Den fuldstændige Fartplan forefindes i „Danne-
 vike“ hver Onsdag.

Retour-Billetter for Rejsen til og fra Flensborg
 i Troppesforsamlingsstiden, saavel som for
 Rejsen til og fra Kjøbenhavn, udstedes ved alle
 Stationer paa „Aurora“ og „Fiona“ Router
 til 1/2 Gang Prisen for en enkelt Rejse.

Koch & Bird.

21/9

Til Publikum

angaaende Dampskibsforhold paa Routen Flensborg-Aarhuus.

Ifølge den af Dhrr. Koch & Bird i Flensborg i forskjellige Blade indrykkede Bekjendtgjørelse om Dampskibet „Fiona“ Fart fra Flensborg til Aarhuus, anløbende Aarøsund, havde Undertegnede, der havde bivaanet Landmandsforsamlingen i Haderslev den 4. Juli d. A. indfundet os i Aarøsund for der at gaae ombord i Skibet. Vi meldte os hos Expeditøren, og da nogle af os førte Kreaturer med, som vi ligeledes ønskede med Skibet, - lod Expeditøren, da dette ankom, forespørge hos Føreren, Hr. Raahauge, om der herfor var Noget tilhinder, og om han vilde lægge til Broen for at tage disse ombord. Dette maa imidlertid ikke have conveneret Hr. Raahauge, thi uden at standse Skibet, og uagtet der paa Skibsbroen var heist Flag til Tegn paa, at der var Passagerer, som vilde ombord, - fortsatte han sin Cours, og vi maatte med Extrapost reise hjem over Land.

Vi havde opholdt os i flere Dage for at afvente Skibets Afgang, foretaget os en Reise fra Haderslev til Aarøsund og bestilt vore Vogne til at møde og afhente os i Aarhuus, hvorved der naturligtviis er paaført os et Tab, som vi - hvad enten Skylden for Skibets Afgang uden at medtage os ligger hos Skibets Fører eller Expeditøren - tror at have et billigt og retfærdigt Krav paa at erholde erstattet. Da en temmelig vidtløftig Correspondance i denne Anledning imidlertid har været frugtesløs, idet Dhrr. Koch & Bird i Flensborg have frasagt sig alt Ansvar i Anledning af det Passerede, finde vi det for vor Pligt at bringe Sagen til Publikums Kundskab, for at Andre i Fremtiden kunne høste Nytte af vor Erfaring og derved vogte sig for lignende Ulemper og Tab som de os tilføjede.

Krohn, Eier af Gyllingnæs.

N. Hansen, Odense.

E. Neergaard, Eier af Avnsbjerg.

A. J. Nielsen, Aarhuus.

Dampskibet "Zephyr" fortsætter sine nuværende Farter til og fra Korsør indtil denne Maanedes Udgang, dog saaledes, at den **sidste Reise** iaar bliver **Søndagen den 30. Oktober, kl. 5 Morgen**, fra Kolding direkte til København, anløbende **Aarøsund**, Faaborg, Svendborg og de andre sædvanlige Mellemstationer. Assens anløbes sidste Gang iaar den 23. Oktober.

Kjøbenhavn, den 14. Oktober 1859

H. P. Prior

Dampskibsfart fra Flensborg til Fredericia, Horsens, Odense og Kjøbenhavn hver Fredag Morgen kl. 5, anløbende **Aarøsund** omtrent kl. 11.

Flensborg i november 1859.

Koch & Bird

Farten paa Aarhuus og Randers er standset for iaar.

21/11 I Faaborg Avis af 10. ds. (Mortensaften) læses følgende Bekjendtgjørelse:
"Den, som iaftes stjal en Gaas i Prokurator Johnsens Gaard, kan behage iaften paa samme Sted at afhente et Rødkaalshoved".

28/11 Blandinger. Den forrige Politidirekteur i Wien, Hr. v. Kempten, en ligesaa frisindet som human Mand, modtog under sin Embedsførelse en Skrivelse fra Ærkebiskoppen, hvori denne anmodede om at forskaffe ham en Liste over alle de Officerer, der, som man kalder det, levede "paa Polsk". Hr. v. Kempten svarede høflig tilbage, at han meget beklagede, at han ikke kunde efterkomme Hans Eminences Ønske, da han ikke turde gribe ind i Statens Militairforhold. Skulde Hs. Eminence derimod ønske en Fortegnelse over de Præster, som levede med Friller, saa skulde en saadan strax være til hans Tjeneste.

2/12

Dampffibet "Fiona"
anløber Aarøsund

paa Touren
fra Flensborg

til Fredericia, Horsens, Odense og Kjøbenhavn,
Fredagen den 6. December, omtrent Kl. 11
Førmiddag.

Koch & Bird.

12/12

Dampffibet "Fiona"
anløber Aarøsund

Onsdagen den 14. December, omtrent Kl. 2 Efter-
middag, paa Touren

til Fredericia, Odense og Kjøbenhavn.

Horsens anløbes ikke mere iaar.

Koch & Bird, i Flensborg.

3/12 - Et landboelssted i Nærheden af Aarøsund med 6 Tønder Land stort Maal, og som for nogle Aar siden er nyopbygget ønskes bortsolgt. Hvis Salg ikke finder Sted, ønskes Huset med Haven bortleiet, og kan Græsning til 1 eller 2 Køer afgives. Tiltrædelsen kan skee efter Kjøberens eller Leierens Ønske. Handel afsluttes med Chr. Friederici i Aarøsund.

17/12 Frederiksborg slots brand.

* * *

Det stod i Dannevirke 1884

7/1 - Militærpligtige Personer i Haderslev, nemlig de i 1864 fødte, og de, der af en eller anden Grund ere tilbagesatte, skulle i Tiden fra 15. Januar til 1. Februar melde sig paa Raadhuset i Haderslev for at optages i Rekruterings-Stamrullen. De, der ikke ere fødte her, skulle medføre deres Fødselsattester, og samtlige Militærpligtige af ældre Aargange deres Militærpapirer. Forældre, Formyndere, Læremestre, Fabriks-herrer ere forpligtede til at anmelde saadanne Militærpligtige, der ere fraværende, f. eks. til Søs, paa Rejse etc. Undladelse heraf straffes med indtil 30 M. mulkt eller 3 Dages Fængsel.

- De i Haderslev boende danske Undersaatte, der ere fødte 1864 eller som ere fødte i 1863, men til hvem der i Fjor ikke blev taget Hensyn, skulle melde sig paa Raadhuset for at optages i Stamrullen. I modsat Fald ville de blive udviste.

22/1 **Østersavl i Lillebelt.** Den tyske Fiskeriforening har besluttet at fortsætte Forsøgene med Anlæg af Østersbanker langs Østkysten i Haderslev Amt og bevilget en Sum af 500 M. til Indkjøb af Østers fra Prins Edward Øerne (ved udløbet af St. Lawrence-floden i Nordamerika).

24/1 **Indvandringen i Slesvig og Holsten.** I Slesvig og Holsten findes der Ifølge den officielle Statistik 13.813 Personer, som ere indvandrede fra ikke-preussiske, tyske Stater; end videre findes der 357 Østerrigere, 55 Ungarer, 33 Italienere, 107 Svejtsere, 21 Franskmænd, 322 Englændere, 69 Belgiere, 56 Hollændere, 94 Russere, 269 Amerikanere og 3285 Svenskere; af danske Undersaatte findes der 22.127, men af disse ere de 13.526 fødte her; man vil altså se, at Indvandringen syd fra er langt stærkere end nord fra.

28/1 **Dronning og Kammertjener.**

Dronning Viktoria har besluttet at lukke de Værelser, der beboedes af hendes Kammertjener John Brown, og lade dem staa som en Erindring om ham. Paa Døren skal der anbringes en Metalplade med en passende Inskription, der skal minde om hans (!) Fortjenester og om det Tab, Dronningen (!) har lidt ved hans Død.

1/2 **En tyskers dom om Danskerne.** Efter en nyligudkommen tysk Bog (Völkerkunde oder Ethnographie und Ethnologie von Dr. Hermann Hoffmeister; Berlin 1883) anfører Geografisk Tidsskrift følgende smagfulde Stykke: - Den lille folkehob, der ikke tæller 2 Mill. Hoveder og som siden det 9. Aarhundrede kalder sig Danskere, er en næsten helt germansk Stamme, der dog i Henseende til Titelsyge langt overgaar tyskerne og i Henseende til Flegma Engelskmændene og for det tredje i Henseende til Navnene synes at være af halv jødisk Byrd. I de danske Kirkebøger finder man nemlig ved siden af Navnene Petersen og Nilson

næsten den hele gammeltestamentlige Nomenklatur som f. Eks. Moses, Isak, Abel, Jonas, Abrahamsen, Maleachi, Makabæus, ja endogsaa Nebukanesar. Trods alt dette er det et Under, at et oprindelig saa rent germansk Folk som disse Cimbrernes Efterkommere i Tidernes Løb saa fuldstændig kan fornægte sin Oprindelse, at den simple Dansker for Tiden ikke kjender noget værre Skjældsord end "Du Tysker!" – Som man ser ved den nævnte Forfatter rigtig god Besked, og Bogen hører til en Række, som Forf. udgiver og kalder "Deutsche Bildungs-Warte".

6/2 Vinteren for 100 år siden.

Vinteren 1784 var meget streng. I en Avis af 4. Januar 1784 skrives i Følge "Fyns Stiftst." følgende: Passagen over Bæltet er allerede paa 8 Dage sket med Isbaade;

under 2. Februar: Det lille Bælt er nu ganske tillagt med Is, og man kan gaa til Holsten (der menes naturligvis Slesvig);

under 10. Februar: Den 1. Februarii er vel over 100 Mennesker kommen over Lille Bælt paa Slæder og med Gods, saaledes er ogsaa 'oversat' Printzen af Würtemberg med Suite til Kjøbenhavn;

under 16. Marts: Denne haarde Vinter er formedelst sin vedvarende Strengthed og Frost bleven lige saa mærkværdig som Vintrene 1709 og 1740, og paa de fleste Steder have næppe disse udi Skarphed og vedvarende Kulde overgaaet den nuværende; Følgerne af samme have alt viist sig ved Hunger og Armod, Skibsfartens og Handelens Standsning, dyr Tid og Ødelæggelser ved Oversvømmelser;

under 1. April: Om den kongelige Danske agende Postes ynkværdige Skiebne paa Overfarten til Holsteen (Slesvig) meddeles følgende højst sørgelige Efterretning: "Posten afgik i Tirsdags Morges – den 29. Marts – fra Assens med 13 Passagerer, Postladen og Postsækken foruden Bemandingen, nemlig en Skipper og 2 Matroser. De kom lykkelige over den halve Vej, ikke langt fra Aarøe, men her viste sig et ynkeligt Optrin. En stor Hob Drivvæs kom ansettende og gav Iisbaaden et saa heftigt Stød, at den i et Øjeblik bleve læk, fyldt med Vand og sank. Kun en eneste blev frelst ved at springe over paa Iisen, som dog gik itu under ham, men ved hjælp af en Skibsaare arbejdede han sig i Land til Aarøe." Ligene dreve efterhaanden i Land, og den følgende Sommer gjordes flere forgjæves Forsøg paa ved Dykkere at optage Postladen, som indeholdt store Værdier. Sommeren 1784 var meget frugtbar.

9/2 En løierlig Foræring. Beboerne i en Gaard tæt ved Foldingbro bleve ifølge Kolding Folkebl. forleden overraskede ved at Forstuedøren aabnedes, medens en lille Dreng stak Hovedet ind og sagde: "Her er den lille Søren Hansen", hvorefter Drengen forsvandt igen. I Forstuen fandt Beboerne saa Søren Hansen i Skikkelse af et lille Pattebarn, som de toge ind, og som ingen senere har forlangt tilbage igen. Forud for Historien skal være gaaet et Forspil med en Pige, der maatte forlade sin Tjeneste i Utide, og Gaardmandens Søn.

20/2 **Udvandring.** I Søndags afgik et større Selskab paa 80 Personer fra Haderslev Omegn til Bremen for at udvandre til de forende Stater.

16/3 **Plyndret Skib.** Kinesiske Sørøvere have plyndret et fransk Handelsskib i Nærheden af Haiphong. Kaptajnen og 11 Mand af Besætningen bleve dræbte.

20/3 **Dampskibet "Spekulant"** begynder sine sædvanlige Farter Mandagen den 24. Marts, foreløbig efter f. A. Fartplan. Onsdagen den 26. Marts Morgen Kl. 6 herfra en Extratur til **Assens Marked** og Efterm. Kl. 3 tilbage. H. C. Sohll

21/3 **Udvandringen i 1883.** Ifølge den i den tyske Rigsdag forelagte Beretning om Udvandringen i 1883 er der fra Slesvig og Holsten udvandret 9375 Personer, heraf 5191 mandlige og 4184 kvindelige Personer. Af det hele Antal ere de 8864 gaaede til de forenede Stater, 73 til britisk Nordamerika, 7 til Mexiko og Centralamerika, 3 til Vestindien, 121 til Brasilien, 5 til Peru, 13 til Chile, 19 til andre sydamerikanske Stater, 33 til Afrika, 10 til Asien og 180 til Australien.

26/3 **Dagvognen** fra Aarøsund til Haderslev afgaar herefter kun Mandag og Fredag Kl. 7 Morgen fra Aarøsund og Kl. 5 tilbage fra Haderslev.

28/3 **Oversvømmelse.** Der har atter fundet store Oversvømmelser Sted i Mississippi-dalens sydlige Del. Man antager, at der er oversvømmet et Areal, der bebos af 60.000 Mennesker, og man frygter for, at mange Mennesker ere omkomne.

3/4 **Dampskibet Spekulant** afgaar hver Mandag Morgen Kl. 7 fra Aarø til Haderslev og Efterm. Kl. 4 tilbage til Aarø og videre til Assens. Tirsdag Morgen Kl. 8 fra Assens til Haderslev. Torsdag Efterm. Kl. 1 fra Haderslev til Assens. Fredag Morgen kl. 6 fra Assens til Haderslev og Efterm. Kl. 4 tilbage til Aarø.

16/4 **Is fra Norge.** I Lørdags ankom det flensborgske Dampskib "Hulda", Kapt. Lehmann, til Havnen ved Ørbyhage med 350 Tons Is fra Drøbak i Norge til Fuglsangs Ølbryggeri i Haderslev. Isen koster 15 M. pr. Ton. En Del af Isen er lægtet op til Haderslev Skibsbro.

6/5 **Dømte værnepligtige.** Ved Krigsretsdom af 9. April ere 30 Rekruter, tilhørende 2. Bataillon af 84. Regiment med Garnison i Aabenraa idømte en Mulkt af 200 M. hver som Desertører. De ere alle fra Aabenraa, Haderslev og Tønder Kreds.

9/5 **Udvandringen.** Fra Haderslev og Omegn er der i disse Dage udvandret et betydeligt Antal Personer, c. 200, til Amerika.

Den Arvingerne efter afdøde
Agent Bruun tilhørende Ejendom
Aarøsund
skal sælges underhaanden af
Rechtsadvokat Jaspersen.

28/5 **Forbindelsen med Assens.** Flensborg-Egernsund Dampskibsselskab har nu besluttet at sætte et Dampskib i Gang paa Haderslev Fjord med daglig regelmæssig Fart til Assens med Undtagelse af Søndagen. Begyndelsen sker den 9. Juni; den 8. Foretages en Prøvetur. Skibet skal afgaa fra Haderslev Kl. 8 Morgen, anløbe Aarøsund og ankomme tilbage til Haderslev ca. 4½. Søndagen anvendes til Lystture, og i øvrigt efter Ankomsten til Haderslev Kl. 4½ vil det foretage Ture paa Fjorden.

Dagvognen til Aarøsund kører Lørdagen den 31. Maj og anden Pintsedag.

Dampskibet "Spekulant". Extratur til Assens i Anledning af Jærnbanens Aabning dersteds første Pintsedag herfra Morgen Kl. 7 og Eftermiddag Kl. 5 tilbage. Dagens Fjordtur bortfalder. – Anden Pintsedag Eftermiddag Kl. 2 Lysttur paa Fjorden. – Tirsdag Morgen Kl. 7 igjen til Assens og Eftermiddag Kl. 5 tilbage.

4/6 **Forbudt dansk Skuespil.** Vi have modtaget Meddelelse om, at Hr. Herman Bang har henvendt sig til den slesvigske Regering om Tilladelse til med det af ham ledede Selskab at give nogle Forestillinger i de slesvigske Byer, men at Forespørgslen er bleven besvaret med en Erklæring om, at det "i den offentlige Ordens Interesse" ikke mere vil blive tilladt danske Skuespillere at give Forestillinger her i Landet.

Den tyske Flaade. De 5 til Aabenraa ankomne Skibe af den tyske Flaade have i Gaar Morges forladt Fjorden. De passerede i Gaar igjennem Lillebelt.

9/6 **Trafiken paa Haderslev Fjord.** For Tiden befares Haderslev Fjord af ikke mindre end 3 Dampbaade, noget uhørt i Haderslevs 1000aarige Historie, smaa ere de rigtignok og overlæssede bliver de næppe. Foruden et ældste Dampskib "Spekulant", og "Hansborg", der begyndte at sejle i Fjor, har det flensborg-egernsundske Dampskibsselskab nu sat et Dampskib i Gang. Dampskibet "Seeadler" ankom hertil i Lørdags og foretog sin første Tur i Gaar til Assens. Efter hvad der meddeles os, er der udsigt til nogen Kreaturfart. Skibet stikker noget dybere end "Spekulant", hvad der under Lavvande vil være uheldigt.

10/6 **Dømte værnepligtige.** 46 Værnepligtige, Størstedelen fra Flensborg og Omegnen, ere af Landsretten i Flensborg idømte hver en Mulkt af 160 Mark for at have forladt Landet for at unddrage sig Deres Værnepligt.

Lystfart

Søndagen den 8. Juni gaar
Dampskibet „Seeadler“.

Eftermiddag Kl. 1 fra

Haderslev til Alsens.

Kl. 7 tilbage fra Alsens til Ha-

derslev.

Pris for Tur og Retur 2 M.

70 P.

Billetter kunne indtil Søndag Middag
faas hos

Anton Jensen.

Lysttur

med

Dampskibet „Seeadler“

Søndagen den 15. Juni
fra Haderslev til Narsund og til-
bage.

Afgang fra Haderslev Eftermiddag Kl. 2.

Retur fra Narsund Efterm. Kl. 7.

Pris for Tur og Retur 90 P.

Billetter faas om Bord paa Skibet.

17/6 **Nordslesvigske Værnepligtige.** Ved Krigsretsdom af 5. Juni ere
16 Rekrutter af 2. Bataillon i Aabenraa som Desertører idømte hver en
Mulk af 200 M.

I Badetiden faas Kost og Logis samt fri Afbenyttelse af Badehuset
billig hos Matth. Hansen paa Aarø.

Dampskibet „Spekulant“

Ekstratur til Alsens Commer-
marked Mandagen den 23. Juni, Morgen

Kl. 6 herfra, og Eftermiddag Kl. 6 tilbage.

Dagens Fjortur bortfalder.

21/6 **Værnepligtige i 1883.** Vi have ofte haft Lejlighed til at meddele,
at en stor Del Værnepligtige fra de to Hertugdømmer, men især fra
Nordslesvig, ere blevne idømte Mulkter for uden Tilladelse at være
udvandrede for at unddrage sig deres Værnepligt. De fleste af disse ere
sikkert gaaede til Amerika. I 1883 er der Ifølge statistiske Oplysninger af
Værnepligtige, der udskrives til 9. Hærkorps dømt 883 for Udvandring
uden Tilladelse, foruden 123 Matroser, og desuden fandt der ved Aarets
Slutning Undersøgelse Sted for 743 Værnepligtiges Vedkommende. Men
desuden er der fra Udskrivningen udebleven 8510. 9. Hærkorps
rekruteres foruden af Hertugdømmerne tillige fra Meklenborg, Lybæk,
Hamborg og Landdrostiet Stade.

Kapsejlad.

Søndagen den 13. Juli Kl. 4
i Narsund.

Om Aftenen Bal og stort Fyr-
værkeri.

Kommitteen.

Dampskibet „Seeadler“.
Lysttur til
Aarøsund og Alsens
 Søndagen den 13. Juli, Eftermiddag Kl. 1,
 Afgang fra Alsens Efterm. Kl. 7,
 fra Aarøsund Kl. 8.
 Tur og Retur til Alsens 1 M. 80 P.
 " " " Aarøsund 90 P.
 Fra nu af indtil videre sejler Skibet
 hver Tirsdag, Onsdag, Torsdag, Fredag og
 Lørdag Eftermiddag Kl. 4,45 fra Haderslev
 til Aarøsund. Tilbage Kl. 8.
 Tur og Retur 60 P.

Lysttur.
Dampskibet „Seeadler“.
 Søndagen den 27. Juli Morgen
 Kl. 6 til Alsens, derfra tilbage Mandag
 Morgen Kl. 5. Tur og Retur 2 M.
 Søndag Eftermiddag Kl. 2 afgaar
 Skibet til Aarøsund, tilbage Kl. 7. Tur
 og Retur 60 P.
 Billetter til begge Turene erholdes om
 Bord.

12/7 **Ejendomssalg.** Den afdøde Agent Bruuns Arvinger i Aarøsund tilhørende Ejendom er efter Forlydende i Gaar bleven solgt for 75.000 M. til Driftsinspektøren af Flensborg-Egernsund Dampskibsselskab, Hr. F. M. Bruhn i Flensborg, samt d'Hrr. Raadmand Andresen, Købmand Josua Petersen og Agent Anton Jensen af Haderslev. – Det hedder, at der skal oprettes et Badeetablisement.

Damperen „Hansborg“. Hver Søndag Formiddag kl. 7 og Torsdag Eftermiddag Kl. 3½ til Aarøsund. Tur og Retur 60 P. Opholdet i Aarøsund ca. 3 Timer. Sverdrup Station nedsat til 40 P. for Tur og Retur.

14/7 **Kapsejlads.** I Gaar afholdtes Kapsejlads i Aarøsund. Vistnok væsentlig i den Anledning havde der samlet sig et meget stort Antal Mennesker i Aarøsund, navnlig vare de fra Haderslev afgaaende Dampbaade stærkt besatte, men desuden var der mange fra Omegnen rundt omkring. Vejret var just ikke særdeles gunstigt for Kapsejladsen. Da den begyndte omtrent Kl. 4½ blæste en let Brise, der dog efterhaanden lagde sig, saa det blev helt stille Vejr. 13 Baade deltog i Kapsejladsen. De gik over til Aarø og langs Øens kyst op til Linderum, hvorfra de vendte tilbage til Udgangspunktet, Aarøsund Havn. Paa Grund af det stille Vejr trak Sejladsen sig længe ud, saa det blev sent, før Præmieuddelingen fandt Sted. Præmierne faldt saaledes:

For Fiskekvaser: 1. Præmie L. Christensen, Aarø, 2. Præmie M. L. Iversen, Aarøsund, 3. Præmie F. Fallesen, Aarø.

For aabne Baade, A: 1. Præmie Lassen, Assens, 2. Præmie Wægar, do.

For aabne Baade, B: 1. Præmie K. J. Christensen, Aarø.

17/7 **Fra Aarøsund.** Det hedder, at det Konsortium, der har købt tidligere Agent Bruuns Ejendom i Aarøsund, har til Hensigt snarest mulig i omfattende Omfang at skaffe Værelser til Badegæster. End videre agter det flensborgske Dampskibsselskab af og til at sætte

to Dampskibe i Gang, da det har vist sig, at Besøget i Aarøsund har været meget stærkt.

31/7 **Dampskibet "Seeadler".**

I Anledning af Kapsejladsen i Assens gjør Dampskibet en Extratur til Assens Søndagen den 3. August anløbende Aarøsund. Afgang fra Haderslev kl. 1 Eftm. Tilbage fra Assens kl. 6½, fra Aarøsund kl. 7½. Tur og Retur: Assens 1 M. 50 P., Aarøsund 60 P., Aarøsund-Assens 90 P.

Fra 1. August afgaar Skibet paa Aftenturene kl. 7½ fra Aarøsund.

Dampskibet, "Spekulant".

Fra i Dag afgaar Skibet ved alle Eftermiddags-Lystture ½ Time tidligere fra Haderslev, og fra Aarøsund efter som Mørket tilader det.

20/9 **Tirsdag den 30. September Formiddag Kl. 9**

lade Arvingerne efter afdøde Enkefrue Bruun i Aarøsund ved offentlig Auktion bortsælge: Sengetøj, Sengesteder, Stole, Borde, Skabe, Sofaer, Køkkentøj, Kobber- og Messingtøj, et antikt Stueuhr, en Tøjrrulle o. m. a. Ting.

Øsby, den 20. Septbr. 1884

L. Prahm, Auktionator

Dampskibet, "Spekulant".

Til **Haderslev Marked**
gaar Skibet Mandag og Tirsdag Morgen
Kl. 7 fra Aarø.

Til **Næsens Marked**
Onsdag Morgen Kl. 7 og Efterm. tilbage.
NB. Torsdagsturen i denne Uge falder bort.

27/9 **Aarøsund Dagvogn** kjører herefter fra Aarøsund Mandag kl. 7, Onsdag og Fredag kl. 8 Morgen, tilbage fra Haderslev kl. 3½ Eftermiddag.

3/10 **Assens Sukkerfabrik** bekendtgjør i disse Dage, at den modtager Sukkerroer fra Onsdagen den 1. Oktober, og dette synes at tyde hen paa, at Kampagnen snart vil begynde. I den sidstforløbne Uge er Saftstationerne i Haarby, Salbrovad og Uglebjærg blevne afprøvede –

saa vel Rørledninger som Maskiner, og Røgen fra Hovedfabrikens store Skorsten viser, at der ogsaa her hersker Travlhed med at prøve de mange nyopstillede Maskiner og Pumper. Rimeligvis vil alt være færdigt til at begynde Driften om 10 a 12 Dage.

Dampfsibet „Spekulant“

afgaar til **Åsøens Kvægmærked** Onsdag den 22. Oktbr. Morgen Kl. 7 og samme Dags Eftermiddag tilbage.

Lørdag den 1. November gaar Skibet herfra Eftermiddag Kl. 1 og næste Dags Formiddag Kl. 11 fra Åsøens tilbage.

Dampfsibet „Seeadler“.

Farten imellem Haderslev og Åsøens slutes med Lørdagen den 8. ds.

Søndagen den 9. November

Morgen Kl. 8

afgaar „Seeadler“ til Flensborg via Sønderborg, medtagende Passagerer og Gods for begge disse Pladser.

F. M. Bruhn.

4/11 **Fyrtaarnet paa Baagø i Lillebælt** har i Mandags Morges været hjemsoget af Ildløs, der vel ikke var videre omfattende, men dog tilstrækkelig til for en Del at ødelægge den øverste Del, hvor Lanternen har sin Plads. Efter hvad der meddeles, havde Fyropsynet inspiceret kl. 3 om Morgenen uden at bemærke noget usædvanligt; hen ad Morgenstunden har imidlertid Varmen fra Lanternen forkullet og antændt en Del af Træværket foroven, hvorved Ruderne sprængtes og til Dels faldt ud. Da det meldtes til Assens, forsøgte Haandværkerne her fra at sætte derover i en Baad, men forsøget maatte opgives paa Grund af det stærke Uvejr. Senere paa Dagen lykkedes det Dampskibet „Seeadler“ paa Turen til Haderslev med megen Besvær at landsætte en Mand, og den stedfundne Skade udbedredes i al Hast, saa at Fyret igjen kunde tændes om Aftenen. Allerede Tirsdag Formiddag mødte Fyrvesenets Udsending, i en forrygende Storm tog han derover for at ordne det videre fornødne, og Istandsættelsen er sket i disse Dage af Folk herfra, uden at det har været nødvendigt at slukke Fyret, noget, der vilde havde været særlig uheldigt netop under de sidste Dages urolige Vejrforhold. (Natt.)

11/11 **Østersnedlægning.** Forleden Dag blev der under særlig Ledelse af en Fiskermester fra Flensborg nedlagt 15.000 Østers ud for Haderslev Fjord. Østerserne vare paa Foranledning af Fabrikant K. Rumpff fra Elberfeld, der tillige med Professor Möbius fra Kiel var til Stede under Nedlægningen, blevne forskrevne fra Kanada og med størst mulig Hurtighed sendt her til. Rejsen havde dog taget 19 Dage; men til Trods herfor synes Dyrene at være saa friske og levende, som om de først vare blevne fangede for et Par Dage siden. For faa Aar siden gjorde en her-værende Privatmand Forsøg ligeledes med amerikanske Østers. Dem hører man imidlertid ikke mere til, og Foretagendet kan vel derfor be-

tragtes som mislykket. Om det vil gaa bedre denne Gang, vil Tiden vise, men ønskeligt var det, om Udlægningen maatte faa et heldigt Udfald.

11/12 **Opbringelse af et Slaveskib ved Zanzibarkysten.**

Ifølge Telegram til *Times* har et af de ved den nævnte Kyst stationerede engelske Krigsskibe for kort Tid siden opbragt et arabisk Slaveskib. Da Slavehandlerne saa den engelske Orlogsmand nærme sig, begyndte de at kaste en Del af den levende Ladning over Bord. Seks Slaver druknede. For nærværende Tid florerer Slavehandel stærkt paa Kysten.

13/12 **Nye Annektioner.** Ifølge et Telegram fra Berlin har Tyskland taget et Gebet i Besiddelse nord for Natal, end videre Ny Irland i Sydhavet, Ny Britannien og en del af Ny Guinea. End videre er det bleven meddelt, at en tysk Kjøbmand havde købt en Klippeø ved Babel-Mandel, for selvfølgelig at overlevere den til Tyskland. Man vil se, at der er kommen Fart i at tage for sig af fjærne Egne.

23/12 **Om Østers-udlægning** i Lillebælt har der ofte været bragt Meddelelser, der tyde paa, at de tyske Blade, som sendte dem ud i Verden, ikke havde Begreb om det, de omtalte. Ifølge *Fiskeritidende* har den tyske Fiskeriforening i forrige Maaned udlagt ved Aarø nogle Tønder smaa Østers fra Kanada; det er Professor Möbius i Kiel, som bestemte sig til at lade bringe nordamerikanske Østers fra den nordligste Grænse for deres Udbredelse og særlig fra Banker i Flodmundinger, hvor Vandet er mindre saltholdigt end ved Kysten af det aabne Hav. Den 3. Novbr. kom der 17 Fustager Østers til Bremerhaven fra Kanada, og derfra bragtes de den 5. Novbr. til Haderslev. Den 6. Novbr. bragte Möbius og et Par andre Fiskerikyndige Østersen til Aarøsund. Rejsen fra Amerika havde taget omtrent 20 Dage, og i det hele havde Østerserne udholdt Rejsen godt; kun omtrent 5 % var døde, mest af de øverst liggende. Østerserne blev udlagte sydøst for Aarø paa en Bund, som er temmelig fast, og hvor der kun groer enkelte Tangplanter. Der blev her udlagt 11 Fustager, tillige med en Baadladning af Tagstensskaar, hvorpaa man mener, at Østersynglen muligvis vil sætte sig. De øvrige 6 Tønder Østers udlagdes nordvest for Aarø, tæt ved Sønderjyllands Kyst. For at udfinde Tallet af de udlagte Østers, optaltes Indholdet af den ene Tønde; der var 800 Stkr. Østers i den, saa at der i alt er udlagt omtrent 13.000 Stkr. Østerserne bleve efterhaanden udlagte i Retningen ØNØ. Om nu disse Østers ikke alene ville kunne leve i nogle Aar, men tillige ville vokse, afsætte Yngel og danne Østersbanker, maa Tiden vise. Men selv om der kommer Yngel af disse Østers, og denne bliver saa stor, at den kan findes, er dog Forsøget ikke afsluttet. Yngelen maa først blive stor nok til at kunne avle ny Yngel: Men dette kan vanskelig ske før Sommeren 1887 eller 1888. De udlagte Østers ere to Slags, nemlig dels af en afrundet og dels af en aflang Form.

* * *

Det stod i Modersmaalet 1909

4/1 **Haderslev. Besværlig sejlads.** I går eftermiddags indkom her til byen dampskibet "Washington" med en ladning kul til firmaet Holm & Molzen. Efter at damperen et par dage har ligget uden for fjorden og ventet på tøvejr, er den efter ca. 8 timers sejlads nået herind ved at omtrent en snes personer er gået foran damperen og har slået isen i stykker.

14/1 **Haderslev. Stærkt snefald.** I aftes begyndte det at sne, og der er i nattens løb faldet et tykt lag. Heldigvis er det endnu stille vejr og tø. Barometret, som steg i går, begyndte i aftes at falde og stod i morges på storm.

15/1 **Aarøsund. Et uheldigt fiskerøgeri.**

For et par år siden oprettedes her i byen et fiskerøgeri. Det hed sig, at det var et selskab med begrænset hæftelse; men hvem selskabet og dets bestyrelse er, har man ikke rigtig kunnet få rede på. Det vækker imidlertid folks opmærksomhed, at kredsmyndighederne har vist dette foretagende mere end almindelig omhu. Den sidste landråd, hr. Becherer, førte tilsyneladende en slags tilsyn med røgeriet, driftsinspektøren ved småbanerne, hr. Johannsen, ses også ofte her, og bankier Andresen, der er medlem af kredsudvalget, lader også til at nære stor interesse for røgeriet og dets trivsel. Ligeledes skal efter forlydende røgeriet have visse begunstigelser ved forsendelsen af sine varer med småbanerne.

Folk er derfor kommen på den tanke, at kredsen eller kredssparekassen skal være interesseret i røgeriet og have sat penge i det. Det er derfor selvfølgelig, at skatteyderne til kredsen vier røgeriet sin opmærksomhed, thi er kredsen parthaver som pengeudlåner, så kan det jo også interessere skatteyderne, hvorledes røgeriet drives og forrenter sig.

Nu er der imidlertid den mærkværdighed, at man hidtil hverken i officielle blade eller på anden måde har set noget regnskab over røgeriets drift, om det giver underskud, eller det er et rentabelt foretagende. Desuden er der et par gange passeret uheld, der absolut må have påført røgeriet betydelige tab.

I fjor vinter frøs flere tusind pund ål ihjel i hyttefadene, og den store mængde ål, der var indkøbt til en ikke billig penge, måtte anvendes til gødning.

Hvorvidt bestyreren af røgeriet, Sørensen, tidl. fiskerøger i Haderslev, har forsømt noget, vides ikke. Imidlertid er det en kendsgerning, at Hr. Sørensen siden nytår ikke mere er bestyrer. Derimod er der blevet ansat en ny, der skal være kommen fra Flensborg.

Uheldet synes imidlertid at følge røgeriet; thi forleden dag viste det sig, at bunden var gået ud på et hyttefad, og af hen ved 13.000 pund ål, som fandtes i den store beholder, var kun hen ved 400 pund tilbage, fortælles der.

Hvorledes det er gået til, om der foreligger en forsømmelse, eller ondskabsfulde personer har været på spil, er ikke opklaret; men er kredsen - hvad alt tyder på - interesseret i røgeriets ve og vel, kan det vel ventes, at der vil blive foretaget undersøgelser og skaffet lys i sagen. I det mindste vilde det her på egnen, hvor man har fået om end kun et lille indblik i forretningsgangen på røgeriet, virke beroligende, i fald det blev fastslået, at hverken kredsen eller kredssparekassen er interesseret i foretagendet. En skatteyder.

15/1 **Dampskibet "Helene"** sejler fjordtur mandag den 18. ds., når der ingen is er.

18/1 **De tyske orlogsmænd** har ifølge *Nationaltidende* nu forladt Lillebælt; i fredags eftermiddags stod eskadren sydpå i samlet trop, og Lillebæltsfærgernes førere og fiskerne ånder lettere. Under de talrige natmanøvrer, som de tyske krigsskibe har iværksat midt i det stærkt befærdede farvand mellem Strib og Fredericia, er færgepersonalet blevet en del nervøs. Forleden nat stod en torpedobåd bæltet ind fra nord; en natfærge, der ved 1-tiden overførte nogle vogne, så den og holdt bag om den. Idet færgen skal passere, dukker en ny torpedobåd frem i den førstes kølvand, den havde slukkede lanterner, og ikke et lys sås om bord. Nogle få meter foran færgens bov tændte den sine elektriske lanterner og forlangte at gå foran om. Færgen måtte bakke, og kun ved hurtigt at lægge roret hårdt om undgik man et sammenstød. Torpedobåden slukkede straks efter igen sine lanterner og dampede ubekymret videre.

21/1 **"Meerumschlungen."**

En mand fra Kær herred, der lørdag aften i Tønder havde drukket sig en tår over tørsten, udtømte sin begejstring for den tyske aften ved at synge Slesvig-Holsten-visen for Skibbroens beboere. To personer, som med beundring lyttede til den liflige røst, hørte ifølge *Vestslesvigs Tidende*, at sangen brat forstummede. De anede uråd og opdagede snart, at sangeren var falden i kanalen. Han stod i vand til halsen, da de kom derned. - Nå, du er nok bleven 'Meerumschlungen', lød en stemme, da de halede manden på land.

25/1 **En kuldamer på grund i fjorden.** Dampskibet "Lilly" af Esbjerg, som er på vejen hertil med kul til firmaet Holm & Molzen, kom i går formiddags på grund ude i fjorden tæt ved Ørbyhage. Skonnerten "Anne", Kaptajn Frydendahl, er gået ud for at tage en del af ladningen om bord og således lette damperen. Formodentlig skal der endnu et fartøj derud for at hjælpe til med at lette skibet for at få det af grunden.

26/1 **Atter flot.** Dampskibet "Lilly" af Esbjerg, der var kommet på grund ved Ørbyhage, er kommet flot i aftes og er på vej her ind til

byen med en ladning kul. Ved bjergningen hjalp dampskibet "Helene", der havde slæbt 3 fartøjer ud for at optage en del af lasten.

1/2 Haderslev. Skibsfarten er nu standset på grund af, at frosten, der begyndte med nymånen den 22. januar, har tillukket fjorden med tyk is, så langt man kan se fra byen. Det i Esbjerg hjemmehørende dampskib "Lilly" gik rigtigt nok ud herfra i lørdags eftermiddags og brød ved egen hjælp isen; men da "Helene", der ellers anvendes til isbrydning, for tiden ligger til istandsættelse i Kiel, kan ingen skibe gå ind til byen.

Hvor mange optantbørn er blevne naturaliserede?

Indtil udgangen af 1908 var i alt med et rundt tal hen ved 5000 optantbørn blevne naturaliserede, skriver *Hejmdal*.

Det officielle tal er noget lavere, fordi en enkelt slags optantbørn ikke medregnes. Det er børn af optanter på strøget mellem Tønder og Ribe, som uden at modtage et naturalisationspatent er blevne anerkendte som tyske undersåtter under henvisning til, at deres fader ikke har afgivet optionserklæring, men kun en simpel anmeldelse til den danske lægdsrulle.

Af mange optantbørn er der endnu ikke indgivet ansøgninger. -

I disse dage har imidlertid de optantsønner fra Aabenraa amt, der står i alderen mellem 20 og 28 år, fået opfordring til at indgive ansøgning og lade sig naturalisere under henvisning til, at de ellers vil blive udviste.

2/2 Hjem fra preussisk militærtjeneste.

En optantsøn, gårdejer Peter Højer fra Kjelstrup, er sidste fredag aften vendt hjem fra militærtjenesten i Deutsch Eylau* efter at have tjent i 5 fjerdingår. Højer er godt 25 år.

**I 1807 skueplads for et større, blodigt slag mellem Napoleon og en preussisk-russisk armé; slaget endte uafgjort, men var Napoleons første større militære tilbageslag.*

23/2 Islands underskud. I *Politiken* for i går skrives blandt andet: Samtidig med, at regeringen har forelagt lovforslaget om den fremtidige ordning af forholdet mellem Danmark og Island, kommer der meddelelse om, at den islandske finanslov for de kommende to år viser et underskud på 348.000 Kr. Og man får tillige at vide, at nu begynder også Island at arbejde med statsgæld og forrentning af samme. I januar måtte landskassen låne en halv million af den danske statskasse. -

4/3 Den hårde vinter. I nat sank termometret så langt ned som ingen sinde før i vinter. Det har frosset omtrent 10°. Som følge af den stærke frost de sidste nætter uden solskin om dagen er dam og fjord atter tillagte med is.

En kuldamper, som har losset her i havnen, er dog gået ud i morges Kl. 7½. I Aarøsund ligger en damper fra Rusland med olieager; den venter på, at kuldamperen skal komme ud for så at benytte den rende,

den har lavet i isen, til at komme ind. Et par sejlskibe ligger med last i havnen og skal ud, men kan ikke for isen. Også dampskibet "Helene", der har været i Kiel for at blive istandsat, er ankommet til Aarøsund.

I Bæltet er der en mængde drivis, så langt man kan øjne; dette har ikke været tilfældet i mange år. Som følge af drivisen var Aarø i går afskåret fra omverdenen. Ikke engang posten kunne komme over; i dag er isforholdene lidt bedre, og man venter at få posten over.

For fiskerne ser det ikke så godt ud, idet de ikke har fået deres redskaber bjerget. Isen satte ind meget hurtigt, nemlig natten til tirsdag, men kan ikke bære endnu, og der er åbne steder.

8/3 Frosten og skibsfarten på fjorden. I går ankom til Aarøsund den lille damper "Kathrine", Kaptajn Ohlsen, af København, med en ladning byg til Fuglsangs Maltfabrik. Damperen kunne på grund af isen ikke gå ind gennem fjorden. Damperen vil nu blive losset i Aarøsund og ladningen ad småbanen sendt hertil.

9/3 Haderslev. En stærk kanontorden ude fra Bæltet hørtes på grund af østenvinden meget tydeligt her i byen i går eftermiddags og i aftes. Der bliver af den tyske orlogsflåde forbrugt ikke så lidt skydeforråd året igennem.

11/3 Skibsfarten og vinteren. Samtlige danske lystønder på denne side Skagen og de fleste fyrskibe i de danske farvande er bleven inddragne på grund af isen.

12/3 Uddrag af offentlige kundgørelser.

Østersø-Fiskeriet i Aarøsund. Amtsretten i Haderslev bekendtgør, at d. 2. marts er "Østersø-Fiske-røgeriet & -Handelen, Selskab med begrænset Hæftelse" i Aarøsund ved beslutning af parthaverne d. 26. februar 1909 blevet opløst. Selskabets likvidation sker ved brygger Christian Fuglsang i Gammel Haderslev.

15/3 Frosten og skibsfarten. Den stærke frost i nat, da termometret atter sank ned til hen ved 8°, har atter lukket de åbne steder, der var i havnen og dammen.

Fjorden er fuldstændig fyldt med is og har været det de sidste 14 dage.

I havnen er al skibsfart standset. Siden 4. marts, da der ankom en damper og et sejlskib med foderstoffer, har intet skib kunnet gå ind gennem fjorden, og siden 28. februar er intet skib gået ud. Det var damperen "Mimi", som var her med kul og som atter er på vej hertil med en sådan Last. Da Lillebælt er blokeret af isen, har damperen måttet gå tilbage og søger nu ned gennem Storebælt.

- Også ude ved Aarøsund er der lukket for skibsfarten. Lillebælt er så fyldt med is, at ingen skibe har kunnet gå gennem i flere dage.

- Efter hvad der meddeles bladet dags middag, er damperen "Mimi" med kul til firmaet Th. Nielsen & Co. ankommet til Aarøsund og vil søge

at komme herind; thi da damperen ingen isklausul har, vil der blive gjort alt muligt for at få damperen i havn.

Alt underlagt
Markfrø og Røefrø
samt
Sædeforn
af bedste Stammer fra Åhu og Herfra
faas paa Vestilling Hov
Th. Sørensen,
1692 Aarøsund.

Aarøsund Færgegaard.
Offentlig Bal
afholdes
Søndag den 21. Marts.
Hertil indbydes venligt
16 **C. Deichmann**

17/3 **Isforholdene er uforandrede.** Fjorden er endnu blokeret af isen, og den ventede kuldampers "Mimi" ligger stadig ude ved Aarø uden at kunne komme ind i fjorden. Farvandet mellem øen og fastlandet er isfrit, kun af og til kommer noget drivende. Den ventede isbryder ankom ikke i går. Man undrer sig over, at regeringen anskaffer isbrydere, når de bliver liggende uvirksomme. I en tid som denne burde man dog gøre brug af isbrydere; men man har ikke hørt noget om, at de har forsøgt på at skaffe åbent farvand ind til Haderslev eller andre byer.

19/3 **I isforholdene i havn og fjord** er der ikke indtrådt den mindste forandring. Efter sidste nats frost, da termometret igen sank til omkring 8° under frysepunktet, er isen snarere tiltagen end aftagen i styrke.

Den ventede Damper "Mimi" lå endnu i formiddags ude ved Aarø og kunde ikke komme videre, før den fik isbryder.

En isbro over Lille Bælt. Fra Middelfart berettes i går: En stor isflage, der strækker sig fra Jylland til Fyns kyst, har i dag skruet sig så fast ud for Middelfart, at den danner en stærk bro mellem de to landsdele, og der foregår en livlig samfærdsel af spadserende over Bæltet. Denne isflage berører ikke færgetrafikken.

20/3 Vinteren. – Det har været værre før! Den forstyrrelse, som den sidste tids frost har forårsaget skibstrafikken, har været ubehagelig nok, men der har været vintre, hvor det har været meget værre. I 1870 blev alle fyrskibe inddragne, da der var is i alle vore farvande i februar og marts. Vinteren 1881 var lige så streng. 1893 var den hårdeste vinter siden 1839. Frosten varede uafbrudt fra d. 20. december til d. 20. marts, og fra d. 13. januar til marts var al dampskibsfart på København standset, Sundet var som en ismark, og man spadserede fra Helsingør til Helsingborg.

Havn og fjord er vedblivende barrikaderede af isen, der endnu ligger fast og stærk. Sundet mellem Aarø og Aarøsund er åbent, men syd for Aarø over mod Als ligger isen endnu.

Dampskibet "Mimi" lå i dag ved middagstid indeklemt i isen udenfor fjorden. For regeringsdamperen "Sperber", som menes at være stærk nok til at bryde isen, forlanges der 410 mark hver to timer. Det hed sig, at der var bedt om bistand af et tysk krigsskib som isbryder, men ved middagstid var det ikke kommet endnu.

22/3 **Et interessant syn** iagttoges i går eftermiddags fra stranden ved Vesterris. Kuldampere "Mimi", som i flere dage på grund af isforholdene i fjorden har ligget udenfor fjordmundingen ved Aarøsund, var ved 4-tiden nået hertil. Dampere måtte med korte mellemrum gå tilbage for at tage tilløb, hvorpå den brød isen med vældige brag. Da dampere var nået ud for Vesterris, havde den overvundet isbesværighederne og kunde uhindret nå ind til den herværende havneplads. At dampere er nået herind, betyder jo arbejde for en del mænd, der i lange tider har været uden sysselsættelse; man kunde i morges høre en glædelig klang i stemmen hos de mænd, der havde fået arbejde ved losningen.

24/3 **Tyskerne i de danske farvande.** En ret heftig kanontorden har, skriver *Langelands Avis*, i de sidste dage og nætter ladet sig høre ude fra vore sydlige farvande, hvor tyskerne i denne tid holder manøvrer. I Bagenkop klirrer ruderne lystigt, og ved aftenstid ligger undertiden flere partier af byen godt oplyst af de elektriske projektører, der er i uafbrudt virksomhed. Alt tyder på, at skibene ikke er langt borte fra kysten; selv projektilernes hvislende lyd kan høres, men tyskerne er jo i den retning heller ikke så bange af sig.

26/3 **Haderslev. Havnen** er endnu på grund af isen utilgængelig for sejlskibe, derimod er der adgang for dampskibe. I går eftermiddags forlod dampere "Stella" og "Mimi" havnen, og ligeledes forsøgte 5 sejlskibe at komme ud, men de blev siddende fast i isen udfor Sverdrup og sad der endnu i morges.

27/3 **Skibsfarten** vanskeliggøres endnu noget af isen; men et par af de sejlskibe, der har siddet fast ude ved Sverdrup, er dog komne løs og sås i formiddags fra Aarøsund stævne sydpå. – Et nyt sejlskib, lastet med malt, er gået ud i dag.

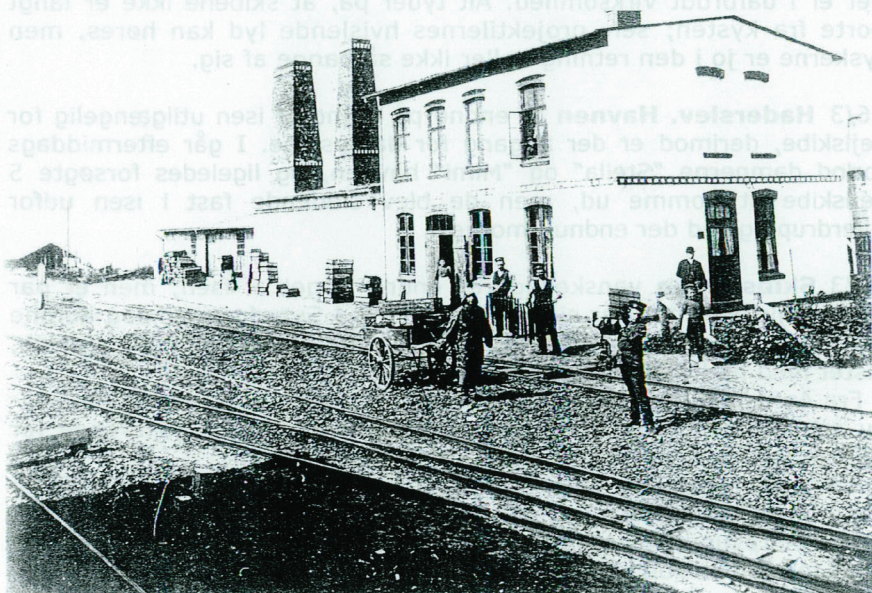
Fra Aarøsund meddeles, at farvandet er åbent, men der driver endnu en del is omkring, dog ikke så meget, at den er generende for skibsfarten. Isen går i dag nordpå med søndenstrøm.

Dampskibet "Helene", der har ligget her i nogen tid, har i dag damp oppe, men om det i dag sejler ind til Haderslev, vides ikke.

Vor (Aarøsund) havn har trods alle ishindringer andre steder været åben for dampskibe hele vinteren, hvilket turde tale for, at den gamle forbindelse Assens-Aarøsund burde genoptages; thi vi har atter her et nyt bevis for, at når Bæltet er lukket ved Fredericia-Strib, så er det dog åbent her.

Måske er dette foto fra før fyrtårnet opførtes 1905? Bemærk fyranordningen på gavlen af havnemesterboligen. Til venstre herfor ses Friedericis Gæstgiveri, efter hans død Kruses Gæstgiveri.

Ålerøgeriet, formentlig i 1907, - der ses da nogle ål . . .
I øvrigt virker opstillingen iscenesat.

(Begge billeder, Ellen Jørgensen)

29/3 **Skibsfarten mellem Assens og Aarøsund** med sejlskibe har i grunden kun været afbrudt et par dage under den værste istid, ellers har man kunnet få sejlskibe herind. Det vilde have været en let sag for et dampskib hele tiden at passere farvandet mellem Aarøsund og Assens, og det vilde aldrig have brugt 7 timer, som dampfærgerne imellem Fredericia og Strib i nogle dage brugte og endog ved hjælp af isbrydere, for at komme over. Et sejlskib fra Assens kom med kasser fra Assens og her til i de dage, da sejladsen var så besværlig imellem Fredericia og Strib. De gamle stier er som oftest de bedste at følge.

30/3 **Nyt skib.** Skipper Jørgen Hansen Sørensen af Aarø har købt en 50 registertons stor skonnert, bygget i Assens, som hedder "Anne Marie".

31/3 **Ekstrature til Assens med dampskibet "Helene"** **1. og 3. påskedag.**

Fra Haderslev morgen Kl. 8, tilbage fra Assens 1. påskedag formiddag Kl. 11 og 3. påskedag Kl. 1. En dags tur eller retur 2 mk., for begge dage 3 mk. Mandags-fjordturene udføres regelmæssigt.

16/4 **En tunnel under Øresund?**

Den svenske ingeniør Qvistgaard har i det sidste no. af det svenske Jernbanebladet fremsat en plan om en tunnel under Øresund. Han tænker sig, at tunnelen skal begynde på Amager for derpå at ledes under Øresund over Saltholm for at ende ved Limhamn på den svenske side. Han beregner, at turen København-Malmø vil kunne gøres på 41 minutter, medens den nu tager hen ved 2½ time.

Et tysk orlogsfartøj. I aftes indkom atter en divisionsbåd (Pejlbåd IV) fra orlogsflåden i Kiel. Båden, som også var her for 14 dage siden, foretager opmålinger af farvandet i Bæltet og Haderslev fjord. Om bord befandt sig en havneinspektør, som i aftes rejste over land tilbage til Kiel.

19., 20. og 21. april bragtes 3 artikler vedr. fiskerøgeriet i Aarøsund og dets forbindelse med amtskredsen; her et redigeret uddrag fra afsnit II + III.

Fiskerøgeriet i Aarøsund.

Selskabets oprettelse.

Ved havnen i Aarøsund ligger en toetages bygning med hvidkalkede vægge. Her var tidligere skuepladsen for den meget omtalte røgerirksomhed. Nu henstår huset øde og tomt, i stuerne ses kun en del fiskekasser, redskaber og indretninger, som har været brugt under røgeriets virksomhed. Nu er selskabet jo under likvidation.

Røgeriet oprettedes i 1906 som et selskab med begrænset hæftelse. Andelskapitalen var 20.000 mark. Mærkeligt nok ved folk på Aarøsund-egnen ikke, hvem andelshaverne var. Derimod vides det, at kredssparekassen stillede 20.000 mark til selskabets rådighed. Det må naturligvis forudsættes, at kredssparekassen kun gjorde dette mod betryggende sikkerhed.

En ledende personlighed indenfor selskabet var fra første færd rådmand Andresen, Haderslev. Restauratør Deichmann, som den 1. maj i fjor flyttede fra Aarøsund til Gram, var direktør og foretog i den første tid udbetalingerne. Senere besørge disse af stationsmedhjælper Kylling. Røger var i det første par år Th. Sørensen, derefter i et par måneder Wied, indtil selskabets likvidation. Endvidere ansatte selskabet bogholder Erichsen og nogle medhjælpere. -

Driften åbnes. Forretningsgangen.

Efter at huset var færdigt i begyndelsen af 1907, og efter at selskabets bestyrelse havde foretaget en studierejse til forskellige røgerier, blev driften åbnet. De ål, der købtes, blev foreløbig anbragt i mindre hyttfæde. De røgede ål søgtes afsatte ad forskellige veje.

Cementbassinet.

En gang i 1908 blev der fortalt gårdejer Math. Rudbeck i Aarøsund, at der blev foretaget forarbejder til et stort bassin til røgeriet på hans grund ved Tamdrup Strand. Lidt overrasket begav han sig til skuepladsen for denne virksomhed. Her frembød et livligt skuespil sig for hans øjne. En styrke på en snes banearbejdere var under banemester Bünning's ledelse i færd med at grave et stort hul i jorden. Her skulle der beredes røgeriets ål et fremtidigt opholdssted.

Overfor driftsinspektør Johansen nedlagde Rudbeck indsigelse imod, at der blev gravet på hans jord uden hans tilladelse. Hertil bemærkede Johansen, at efter hans mening tilhørte den jord, her blev gravet i, Fiskus (=staten) - det var i en strimmel land lige ved strandkanten ved Tamdrup Strand. Rudbeck protesterede imod denne opfattelse, jorden tilhørte ham og ikke Fiskus. Johansens optræden under den følgende forhandling fandt Rudbeck at være af en sådan art, at han nægtede at forhandle videre med ham. Slutningsforhandlingerne førtes derfor mellem Rudbeck og Deichmann. Den plads ved stranden, hvor cementbassinet er bygget, er beliggende ved et lille vandløb og således, at tre forskellige mænd er ejere af pladsen. Bassinet er omtrent 50 meter langt og omtrent 6 meter bredt. Resultatet af forhandlingerne mellem Deichmann og Rudbeck blev, at røgeriet af jorden, hvor bassinet er bygget, skulle give ejerne en leje af 50 mark årlig i 25 år. Johansens påstand, at jorden tilhørte Fiskus, havde altså ikke kunnet opretholdes.

Materialet til bassinet.

Det nævnte bassin blev bygget af en håndværker i Øsby, men under kredsens medvirken. - Der blev til bassinet hentet grus fra kredsgrusgraven ved Mastrup, og kredsens leverede flere hundrede meter jernbaneskiner til bassinet. Kredsens var altså interesseret i bassinet, både ved arbejde og ved levering af materiale. Materialet blev fra Hajstrup station ført til bassinet ved Tamdrup Strand.

På Aarøsund-egnen menes, at cementbassinet har kostet 8000 mark.

Det første uheld.

Efter at bassinet var færdigt, blev det taget i brug. Der blev sat en betydelig mængde ål i det. Men dels rev ålene sig på den skarpe

cementpuds, dels kunde de ikke leve i vandet, der var gennemtrængt af det friske, opløste cement. De døde i stort antal. Der blev straks taget fat på at røge ålene, men naturligvis gik den historie ikke af uden tab. Senere kom der imidlertid meget alvorligere tab.

Det andet store uheld.

I januar måned 1908 havde vi en hård snestorm af frost, og under den havde røgeriet i Aarøsund et stort hyttefad med mange tusind pund ål liggende i søen. Der trængte issjap ind til ålene, og de døde i store mængder.

Der blev straks taget fat på at røge de døde ål, men da røgeriet var alt for lille til i kort tid at kunne behandle de mængder, der var tale om, blev en del af ålene sendt ind til Haderslev for at blive lagt på is hos bryggeriejer Fuglsang. Men døde ål bliver jo ikke mere delikate ved at gemmes. Da man var ked af dem i Haderslev, blev de sendt tilbage til Aarøsund og her lagt på is. Fra den tid fortæller rejsende, hvordan småbanetogene holdt ved Hajstrup dam, og hvordan røgeriets personale læssede is fra dammen ind i banevogne. De rejsende syntes ikke om det ny stoppested til fordel for de døde ål i Aarøsund.

Endnu flere uger efter uheldet blev der røget af de ål, der var døde i hyttefadet, sendt til Haderslev og lagt på is og sendt tilbage til Aarøsund og lagt på is. At det ikke var de allerfriskeste varer, siger sig selv. Det var da også modtagernes mening. Røgeriets ledende mænd vil under ed kunne fortælle om, hvordan modtagere af røgeriets produkter på den tid har truet med politi og statsadvokat på grund af varens beskaffenhed. Og røgeriets og banens personale vil kunne fortælle om, at de kasser, vrede modtagere sendte tilbage, ikke just lugtede efter friskrøgede ål. -

Resten af de døde ål blev om foråret kørt ud på marken. Og folk på egnen kan endnu fortælle om, hvordan ålehalerne stak op over pløjefurerne, og hvordan kragerne gjorde sig til gode med ålene fra røgeriet i Aarøsund.

Det tredje store uheld.

Der opstod planer om igen at tage cementbassinet ved Tamdrup Strand i brug. Cementen var nu stivnet, så den opløstes ikke i vandet, og bassinet blev delvis beklædt med brædder, for at ålene ikke skulle lide ved at glide imod den skarpe cementpuds. Det var i efteråret 1908. Der blev sat betydelige mængder ål i bassinet.

Men det var, som om alle onde magter var slupne løs i røgeriet! Da der for anden gang sættes ål i bassinet, undveg de til en forandring. Man havde nemlig glemt at sætte en rist for en åbning ud imod det lille vandløb, fra hvilket bassinet fik tilført frisk vand. Og denne åbning havde ålene fundet.

Da jeg forleden var i Aarøsund og spurgte en fisker, hvordan det var gået til, at ålene undveg, svarede fiskeren tørt: - De folk, der havde med det at gøre, troede ikke, at ålene var kloge nok til at finde ud af den vej!

Vi var tre mænd, der for nogle dage siden fra Aarøsund gik over markerne ud til cementbassinet ved Tamdrup Strand. Hvad selve bas-

sinet angår, var der ikke meget at se. Det var en lang, tildækket cementbeholder, delt ud i afdelinger. Nogle af lugerne over afdelingerne var ulåste, for andre var der sat en lås. En af mine ledsagere udtalte den formodning, at der vist fandtes døde ål i de aflåste afdelinger. Også da bassinet anden gang toges i brug, døde nemlig mange af ålene, så røgeriet led både tab ved at ålene døde og ved at de flygtede. Det var en travl tid for røgeriets personale.

På tilbagevejen til Aarøsund traf vi en bonde, der var i færd med at så. Han fortalte: Da jeg i efteråret 1908 rensede vandløbet, der løber ud i stranden ved bassinet, og benyttede en le til at skære kanten ren med, var der så mange ål, at jeg ligefrem huggede i dem med leen. Der var hele dynger. Nogle blev hugget midt over, andre hang i bundter fast ved leen. Det var ligefrem grimt!

Ålene søgte langt op i vandløbet, og en del blev fanget af egnens folk. Enkelte af disse fiskere kom for retten. At der påførtes røgeriet betydelige tab, siger sig selv. Der var tale om flere tusind pund. I 1907 kostede ål omtrent 50-60 pg. pr. pund, i 1908 noget mere.

Et fjerde uheld.

Efter dette uheld blev det atter forsøgt at holde ålene i hyttefæde, men så kom et nyt uheld. Der gik hul på et hyttefad, og en hel del ål undveg. -

Ved at beskæftige sig med de forhold, som ovenfor er behandlede, undgår man ikke at få et stærkt indtryk af, at det hele foretagende var ledet med såre ringe sagkundskab. - Det bemærkes, at hyttefadene var lavet af småbanernes værksteder. Dette er jo især af betydning for denne undersøgelse. Et stort hyttefad ligger endnu optrukket ved Aarøsund havn. Det gør unægtelig ikke indtryk af at være bygget af sagkyndige hænder.

Kredsen giver røgeriet forskud.

Efter de givne oplysninger, vil det ikke undre nogen, at røgeriselskabets kredit ret hurtigt blev udtømt. Så trådte småbaneforvaltningen støttende til med forskud. Det er alt oplyst, at stationsmedhjælper Kylling foretog udbetalinger for røgeriet. Der blev talt om dette blandt fiskerne, og det vakte nogen forundring. Men, sagde fiskerne, når vi fik vore penge, kunne det jo være os det samme, hvor de kom fra. -

A.L.

26/4 **Dampskibet "Falke"** begynder på lørdag den 1. maj igen sine regelmæssige ture på fjorden.

Butikkerne må førstkommande søndag d. 2. maj holdes åbne til kl. 6 aften.

4/5 Dr. Hahns redegørelser gør tjeneste som et slags barometer. De viser det politiske vejrlig i øjeblikket. Den seneste beretning peger på solskin for den tyske forening. Det vil sige: på uvejrlig for den danske befolkning, der - det er det mest morsomme i hele den interessante fremstilling - skulle være de fremmede gæster her i landet, mens Karl Strackerjan fra Oldenburg, dr. Spannth fra Hannover, dr. Schin-

delhauer fra Brandenburg og dr. Hahn fra Altona naturligvis er landsdelens ægte og her med fuld føje hjemmehørende børn. Således ville vel også gøgens tale lyde, hvis man kunne oversætte dens "kukuk", når den har lagt et æg i en fremmed fugls rede.

8/5

Stor auktion.

Torsdagen d. 18. maj, efterm. kl. 2½, bortsælges i Aarøsund (Røgeriet): 7 hyttefad, et parti ellespåner, 100 sække høvlespåner, 300 pd. pergamentpapir, 4 store borde, 1 båd med master, et parti brædder og m. m. imod kontant betaling. J. M. Hansen, Hellighøj.

22/5 **Mågeæg** er i de senere år bleven en meget efterspurgt vare her i byen. Et mindre antal indsamles af jagtforpagterne på holmene i Dammen; men hovedparten leveres fra Assens. Derfra er der således i de sidste uger ankommet mindst regnet 20.000 mågeæg, og dermed er efterspørghsen endda langt fra dækket.

Aarøsund Særeggaard.

1. Pinsedag Kl. 12½:

Table d'hôte

à l'Amert 2 Mk.

◆◆◆ Musik ved Bordet. ◆◆◆

Anmeldelser udbedes til Fredag Middag.

Fra om Eftermiddagen Kl. 4:

Koncert

udført af hele Militærfapellet
von Manstein

2. Pinsedag, Eftermiddag Kl. 4:

Koncert

med paafølgende Bal.

Bertil indbydes venligst.

3628

B. G. Jensen.

Godt Konditori paa Pladsen.

Esteture

med Dampstøbet

„Selene“

i Pinsedagene til
Aarøsund og Assens.

1. Pinsedag Morgen Kl. 6 og Eftermiddag Kl. 2½

3. Pinsedag Eftermiddag Kl. 2½

Til Færø: 2. Pinsedag Eftermiddag Kl. 1. à Person 1,50 Mk.

Første regelmæssige Koncerttur til Færø Onsdagen den 2. Juni, Middag Kl. 12½. à Person 1,80 Mk.

Til Sønderborg Søndagen den 6. Juni Morgen Kl. 7. à Person 2 Mk.

„Falke“. Haderslev-Assens.

Billetter, som løses 1. pinsedag, gælder også for tilbagerejsen 2. pinsedag.

1/6 **Ulykkestilfælde.** Ølhandler Gåsvigs søn, som i går formiddags var taget til Aarøsund, ville der prøve en tur på de karruseller, der ligner en møllevinge, og som findes på forskellige forlystelsessteder uden for byen. Efter forlydende havde nogle voksne nok sat karrusellen i for stærk fart, hvorved drengen fløj af den og forslog herved næsen og underlæben. En tilstedeværende læge kom straks til, forbandt drengen og undersøgte samtidig, om han havde fået indre kvæstelser. Ved at

tilkalde en læge i formiddags viste det sig, at han var sluppen heldig fra den farlige medfart, da der ikke var sket noget benbrud.

7/6 **Nattefrost.** I nat har det igen frosset temmelig stærkt, og i dag hersker igen en kold og stærkt tørrende blæst.

Kjelstrup. Kapsejlds.

I går eftermiddags kl. 4 blev der afholdt kapsejlds ved Viktoriabadet, hvori der deltog 20 både. Som nr. 1) indkom Marius Hadberg, 2) Peter Lund, 3) Oluf Petersen, 4) P A Petersen, 5) Hans Henriksen, 6) Løhmann Vogensen, 7) Peter Hadberg, 8) Frits Nielsen, 9) Frederik Jakobsen, 10) Iver Holst, 11) Chr. Hadberg, 12) Peter Jakobsen, 13) Asmus Hansen, 14) Andreas Thomsen, 15) Fr. Ladegaard, 16) Thomas Thomsen, 17) Jakob Lund, 18) Arnem Holst, 19) Peter Dahl og 20) Jørgen Hansen.

18/6 Røgeri til salg.

De til Østersøfiskerøgeriet & -handelen G.m.b.H. i likvidation hørende bygninger samt stort lagerskur og moderne indrettet røgerianlæg beliggende i Aarøsund skal sælges under hånden snarest muligt. Lysthavende bedes henvende sig til likvidator bryggeriejer Christian Fuglsang i Gl. Haderslev eller advokat Erichsen i Haderslev.

21/6 Dampskibet "Helene". Ekstratur til Assens Marked.

Fredagen den 25. juni. Fra Aarøsund kl. 8.15 à person 2 mk.

22/6 Aarøsund. Uha!

Der telefoneredes i går herfra til fortidskningsbladet i Haderslev:

Et fremmed krigsskib, nemlig en engelsk krydser, som viste flaget, dampede i går eftermiddags kl. 2½ nordfra gennem Aarøsund i sydlig retning. Skibets navn kunne ikke tydes herfra. – Til beroligelse for sine læsere forklarer det tyske blads redaktion, at det måske var den engelske krydser Cornwall, som i nogen tid har ligget ved Århus og er sejlet derfra for nogle dage siden. Cornwall tjener, så vidt redaktionen ved, som kadetskib og er en panserkrydser på 9950 tons drægtighed.

7/7 Skoleforhold. (Indsendt.)

Øsby

Som bekendt nedbrændte kort før julen 1908 skolen på Aarø, men endnu er man ikke begyndt på at bygge en ny. Imens holdes der skole i en stue hos en landbolsmand, hvor børnene sidder sammenstuede som sild i en tønde. Når et af børnene skal have en irettesættelse, må det krybe under bordet og hen til læreren for at få denne og så forsvinde samme vej tilbage. Det er da vel ikke meningen, at denne tilstand skal vare vinteren over og børnene i denne tid sidde sammenstuede og så til næste sommer måske være lige så langt fremme med skolebygningen?

- Det kunne også være rart at få at vide, hvor længe en syg lærer i Hajstrup Skole skal vedblive at undervise børnene der?

19/7 **Midsommermarkedet**, der begyndte i går eftermiddags, havde trods det mindre heldige vejr godt besøg. Der er som sædvanlig en del gøgl på kvægtorvet og boder på Søndertorv.

Markedsgæster. Dampene "Helene" og "Falke" herfra og "Ærø" af Ærøskøbing ankom i går middags fra Assens med markedsgæster. Dampene var overfyldte, og de besøgendes antal ansloges til hen imod tusind.

29/7 **Førstelærerembedet** i Hajstrup skal besættes til 1. november. Lønnen fastsættes efter den ny lov. Grundlønnen har hidtil været 1620 mark. Ansøgeren må være kyndig i det danske sprog.

30/7 **Den ny kaffetold.** Det nytter ikke noget, at folk i forvejen opkøber større partier kaffe for at undgå den ny kaffetold. Det meddeles nemlig, at større partier end 20 pund vil blive efterfortoldede, selv om de findes i private husholdninger. Staten trænger jo til penge – til nye panserskibe!

4/8 **Det er i dag 80 år** siden vi havde den forskrækkelige nat med tor-
denvejr og andet uvejr. Det var den 4. august 1879. De der har oplevet
denne nat, vil aldrig glemme dens uhygge. I timevis stod himlen i blin-
kende lyn på lyn. Der brændte en mængde ejendomme den nat.

Haderslev Østeramts Ringridersforenings

aarlige

Sommerudflugt

finder Sted

**Lørdagen den 7. August
til Assens**

med Dampskibet "Helene".

Fra Haderslev Kl. 1 Middag; Fjor-
dationerne og Aarøsund anløbes.

I Assens Fællesspisning à 2,25 Kr.
Derefter Bal..

Udbage fra Assens Kl. 1. Om Bord
og i Assens Koncert.
4850

Velbyrdelsen.

Aarøsund Færgesgaard.

Lørdagen den 8. August:

Stor Ringridning

om værdifulde Gevinster.

Begyndelse præcis Kl. 3.

Panser medbringes.

Derefter

4928

Bal.

Hertil indbydes venligt.

G. Schmidt,
Musiker.

P. C. Jensen

14/8 **Et motortørskeværk**, der af fem gårdejere på Aarø er købt
hos firmaet R. Beck her i byen, skal i dag transporteres til bestem-
melsesstedet i en pram.

16/8 **Dampskibet til Assens**, som indtil 15. august har haft for-
bindelse med togene til Odense og København både morgen og af-
ten, har nu kun forbindelse med disse tog om morgenen, da damp-
skibet fra i dag afgår 1 time før fra Assens.

24/8 **Tyske krigsskibe og danske fiskere.** Til *Politiken* telegraferes fra Nysted i lørdags: I nat har tyske krigsskibe påsejlet lollandske fiskeres garn og forårsaget betydelig skade. 7 fiskere lå i nat på 4 favne vand ca. $\frac{1}{2}$ mil til søs syd for Hyllekrog, altså indenfor dansk søområde, og fiskede med sildevåd, som var anbragte udefter. Hvert net er omtrent 30 alen langt. Uagtet både fiskerne og garnene havde lanterner, sejlede såvel panserkrydsere som torpedobåde hen over garnene, hvorved hen ved 50 garn blev ødelagte. En enkelt mand mistede således 20 garn i alt, en skade på hen ved 2000 kroner. Tyskerne sejlede med blændede lanterner, men brugte lyskastere.

Fiskerne har i dag henvendt sig til Dansk Fiskeriforening og fået den besked, at de gennem udenrigsministeriet skal søge den tyske regering om erstatning for såvel garn som næringstab. Da uheldet er indtruffet lige i begyndelsen af sildefiskeriet, betyder det et stort tab for hver enkelt fisker.

31/8 **Tyske flådemanoøvrer ved Møen.** 60 tyske krigsskibe, deraf 26 transportdampere, resten slagskibe, krydsere og torpedobåde, holdt fra kl. 11 forrige mandag aften til kl. 9 tirsdag morgen øvelser tæt under Møens Klint. Hele natten hørte man en heftig kanonade. Kl. 9 lettede flåden og stod øst på.

8/9

Aarø

Fanget en blæksprutte. Nogle fiskere her fra øen har i går fanget en blæksprutte, der næsten var en alen lang. Idet de greb den, sprøjtede den sin sorte væske fra sig; den døde imidlertid kort efter. Det er første gang, at man har fanget dette bløddyr i farvandene her. Blæksprutten er tiarmet, og den spillede i allehånde farver under dødskampen.

9/9 **Øsby. Valgt til lærer.** (Schl. G.) Andenlærer Schmidt i Hajstrup er bleven valgt til førstelærer sammesteds.

Ekstratour til Vedelsborg

med Dampfibeit

„Helene“

Søndagen den 12.
September, Mid-
dag kl. 1, à Per-
son 1 Mk. 20 Bg.

5719

Færgegaarden „Aarøsund“

Søndagen den 19. Septbr.

stor Høstfest.

Hertil indbydes venligst.

5863

B. C. Jensen.

21/9 **Aarøsund. Et kostbart arbejde.** Ved havnen i Aarøsund skal der fjernes en del af de store pæle. Dette sker ved hjælp af en dykker, der må ned i dybet for at lægge de svære jernlænker omkring pælene, som så ved hjælp af maskinkraft trækkes op af havsens bund. Dette arbejde er meget vanskeligt, især for dykkeren; men han får også en time-

løn af 3 mark. En mand, der har arbejdet hele sommeren ved arbejdet der, havde påtaget sig dykkerarbejdet, men blev i sidste øjeblik syg. Nu har en ung tømmersvend fra kongeriget, der for tiden arbejder i Haderslev, påtaget sig at ville udføre gerningen.

23/9 **Ved Bisidderretten** forhandlede i dag følgende sager: Kådner H. Chr. Hansen, Aarø, havde af amtsforstanderen fået en bøde på 3 mark for at have hentet sand ved stranden. Han sagde, at han havde fået tilladelse at hente sand til bygning af en ny skole. Sandet var efter Hansens mening taget på statens grund, og på det sted, der var bleven ham anvist.

Gårdejer Clausen, Aarø, der afhørtes som vidne, havde ikke hørt, hvad der blev sagt til Hansen.

Den offentlige anklager androg på at udsætte forhandlingerne for at stævne et par nye vidner. Den anklagede havde åbenbart handlet i god tro.

Retten fastslog, at sandet var taget på statens grund, og det havde Hansen ikke lov til, selv om andre havde givet ham tilladelse hertil. Men det var en formildende omstændighed. Dommen lød på en mark i bøde.

27/9 **Markedet** begyndte i går ikke under de heldigste varsler. Lige før det åbnedes, faldt over byen og omegn et heftigt regnskyl, så rendestene forvandlede til små bække. Efter ½ times tid holdt regnen dog op, men vejret vedblev at være gråt og fugtigt. Trods dette var markedet besøgt af talrige besøgende, som sædvanlig også mange fra nabobyerne Kolding og Assens. Blandt de besøgende fra Assens omegn var et medlem af kgl. dansk jagtklub, der kom sejlene i sin jagt med splitflaget vaje. Han blev liggende natten over.

Trods gråvejret har der også i dag indfundet sig talrige markedsgæster. På markedet findes det sædvanlige markedsgøgl, noget særligt nyt er der ikke.

Nærgaarden Aarø Sund.

Søndagen den 24. Oktober:

Stort Høstbal.

Hertil indbydes venligt.

611

B. C. Jensen.

6717

Auktion

ved Aarø Sund Savn.

Mandagen den 25. Oktober, Eftermiddag kl. 2¹/₂, skal der sælges et Parti Brændsel og gode Egepæle, som kan bruges til Savntræ samt et Parti gammelt Jern.

25/10 Vor hjerteligste tak til alle, som har glædet os til vort bryllup og en særlig tak til beboerne i mit postdistrikt, som skænkede os så smukke gaver.

Niels Møller og hustru, f. Henriksen
Aarø Sund

Dampskibet „Helene“

fejler til Åsøns
Mandagen den 1.
November, Efterm.
kl. 4. Tilbage fra
Åsøns Tirsdag
Eftermiddag kl. 1.
à Person fra Ha-
derslev 2,55 Mk., fra Aarøsund 1,60 Mk.

13/11 **Uvejr.** Et forfærdeligt uvejr har i nat og i formiddags hersket over egnen. I nat stormede det af vest med stærke regnskyl; i morgenstunden gik vinden om i nordøst, luftvarmen sank til nul og med stormen fulgte nu sne og slud, så jorden en tid var hvid af sne. Det er den sædvanlige novemberstorm af nordøst; den plejer at føre kulden ned til os fra Nordrusland og Sverige. – Samme dag for 37 år siden rasede den bekendte nordøststorm, som medførte det stærke højvande, der langs Østersøen kyster forvoldte så megen skade den gang.

Da barometret står meget lavt – helt nede ved storm – og vinden er gået om i nordøst efter at have blæst i længere tid af vest, kan der let være fare for højvande. Det havde godt begyndt i morges.

23/11 **Kaner og slæder** kom godt i gang i går. Fra landet kom i går eftermiddags den ene efter den anden ind til byen med klingende bjælder, ringende vinteren ind.

4/12 **Stormen**, som rasede i sin fulde væld fra natten til i går, hele dagen i går og i nat til hen imod morgenstunden, er nu løjet betydeligt af. – Posten fra København og øerne, som skulde være her i morges, er udebleven til om formiddagen.

Stærkt lavvande. Det sidste døgn's orkanagtige storm har drevet vandet så stærkt ud af fjorden, at den inderste del næsten er tør. I havnen ligger et par fartøjer på siden, da der ikke er vand nok til, at skibene kan flyde.

Til Assens

fejler

„HELENE“

Søndagen den 19.

December om Morgenens kl. 8. Til-
bage fra Åsøns Eftermiddag kl. 3.

18/12 **Havnen ved Aarøsund. Ønsker om uddybning.**

På forskelligt hold er der ønsket om at få havnen ved Aarøsund uddybet, og der gøres den opfattelse gældende, at det vilde være til gavn for småbanerne og dermed for hele amtet.

Om vinteren, når isen lægger til, standses skibsfarten på Haderslev fjord, skibene, der er lastede til Haderslev, kan ikke nå længere end til fjordens indløb ved lille Bælt. Skal lasten nå til vejs ende, må skibene gå enten til Kolding eller Aabenraa, og så må varerne herfra transporteres til Haderslev med banen. Det er naturligvis en dyr historie.

Betragtningen er denne, at hvis havnen ved Aarø Sund blev uddybet, ville skibene kunne lægge til her. Der kunde losses i Aarø Sund, og varerne kunne med småbanen transporteres til Haderslev. Der ville derved opnås to ting, - dels ville varerne nå til vejs ende hurtigere og billigere, dels ville det give fortjeneste for småbanen. Begge dele ville være af det gode.

Hvor stor en uddybning tiltrænges der? - Efter tilgaaede meddelelser har Aarø Sund havn en dybde af 8 fod, mens Haderslev fjord er 15 fod dyb, dybdeforskellen er altså 7 fod. Større tekniske vanskeligheder er der ikke at overvinde ved en uddybning. Den ny skibsbro er bygget sådan, at der vil kunne foretages en uddybning på 9 fod. Det er altså forudset, at en større uddybning kunne blive ønskelig eller nødvendig.

22/12 En damper gået under ud for Aarø Sund.

Under stormen i eftermiddags er en fragtdamper gået under med mand og mus i Bæltet en kvart mil fra Aarø Sund. - Ved firetiden havde man endnu gisninger om, hvilken damper det drejer sig om. Der nævnes en svensk fragtdamper og en bekendt kreaturdamper. I hvert tilfælde er der sket en stor ulykke.

Sandsynligheden taler for, at det er den flensborgske kreaturdamper "Kanal II", der var undervejs til Kolding efter kvæg. Der var 8 mand om bord.

23/11 Skibsuplykken ved Aarø Sund.

"Kanal I" gået under i snestormen.

I går eftermiddags kl. 4 fik redaktionen meddelelse om, at en damper var sunket ved Aarø Sund. En lille halv time senere sad jeg i toget og var på vej til Aarø Sund.

Det var en forrygende snestorm. Ude på fri mark jog sneen i rasende fart hen over den snedækkede egn. Vindens tryk mod vognene var så stærkt, at de stod og vuggede, når toget holdt ved stationerne. Når stormen brødes mod vognene, var der en hel koncert af hvislende og pibende lyde. Natten var ved at falde på, der var fare for, at toget når som helst kunne køre fast i en snedrive. Undervejs blev der optagen snekastere til hjælp i påkommende tilfælde.

Under et sådant vejr kan det være uhyggeligt nok på landjorden, men hvor anderledes slemt er det ikke for de mennesker, der befinder sig ude på søen?

I Aarø Sund.

Ved togets ankomst til Aarø Sund var dagslyset omtrent forsvundet, men jeg kunne dog tydeligt se, hvor stærkt stormen havde sat vandet i oprør. Skummet lyste fra kammene af de lange bølgerækker, der dreves

frem for den susende sydøststorm. Ude over vandet sås lysene fra huse-
ne og gårdene på Aarø og fra de røde lanterner på fyret på øens syden-
de. Der var et antal vuggende lys fra dampere, der lå for anker i farvan-
det og red stormen af. Blandt disse skibe var flensborgdampere "Phø-
nix", den første der nåede ulykkesstedet, efter at katastrofen var sket.

I Aarøsund havde ulykken sat sindene i stærk bevægelse. Den var
sket så overraskende og så hurtigt! De mennesker, der var øjenvidner til
forliset, var alle enige om, så forbavsende snart det var forbi. Der taltes
ikke om andet end om det forsvundne skib. Det var "Kanal I" af Flens-
borg. Jeg skal i det følgende skildre, hvad øjenvidner fortalte mig.

Hvad man så inde fra land.

Det første øjenvidne, jeg opsogte, var den gamle Lass, der tidligere
har været ansat på toldkrydseren, men nu lever af sin pension. Han
havde trods stormen og uvejret sammen med et par andre mænd været
en tur ovre på Aarø i en båd. Han havde set ulykken ske.

- Det var en heftig storm af sydøst, fortalte han. Jeg har sjældent set
søen så rasende oprørt, bølgerne tårnede sig høje som huse. Fra syd gik
en rivende strøm ned gennem sundet. Dampene går gennem farvandet
mellem Aarø og fastlandet, og farvandet er så smalt, at vi om sommeren
i stille vejr kan høre kreaturerne brøle ude på skibene.

- Hvor omtrent skete ulykken? -- Et par kilometer syd for Aarø. Der
ligger her et par bøjer, en rød og en sort. Det er ud for Rådshoved. Når
skibene har passeret mellem disse to bøjer, drejer de af i sydvestlig ret-
ning. Mellem de to bøjer passererede ulykken.

- Hvad så De? -- Vi stod flere sammen og fulgte skibets bevægelser.
De var usikre. Pludselig væltede skibet om på siden, men rejste sig vak-
lende igen. Så bevægede stævnene sig op og ned - og med et var skibet
forsvundet i bølgerne. Der var ikke spor tilbage at se af det.

Farvandet.

Sundet mellem Aarø og fastlandet går omtrent i retningen nord og
syd, måske noget fra nordvest mod sydøst. Det er meget dybt, så selv
de store tyske krigsskibe kan passere derigennem. Farvandet er et par
kilometer bredt.

Skibene, der kommer nord fra, har Aarø til venstre og fastlandet til
højre. Da farvandet kun er et par kilometer bredt, passerer skibene gan-
ske tæt ved land. Et par kilometer syd for sydspidsen af Aarø, udfor
Rådshoved, ligger der to bøjer, en rød og en sort. Når skibene har passe-
ret mellem disse to bøjer, ændrer de kursen fra sydøstlig i sydvestlig
retning, om efter Halkhoved. "Kanal" skulle til Flensborg med kreaturer.

I går middags ved ½2-tiden passererede to dampere Aarøsund for
sydgående. Det var "Kanal I" og "Phønix". De var en kilometer fjernet
fra hinanden, men fulgtes ellers ad. De kom fra Kolding.

Ulykken set på nært hold.

Entreprenør Lindemann fra Aarøsund havde set de to skibe. Han ejer
en grusgrav ved Rådshoved og var i går herude på arbejde. Hans bro,
hvor skibene lægger til for at hente gruset, er kun godt 1000 meter fjer-

net fra de to bøjer, mellem hvilke ulykken skete. Hr. Lindemann er således et af de øjenvidner, der har set ulykken på nærmeste hold.

Ved ½2-tiden havde man som sagt set de to skibe passere sundet for sydgående. Mellem kl. 2 og ½3 opdagede hr. Lindemann, at der kom en damper sydfra. Han gjorde en bemærkning herom til sine medhjælpere.

Hr. Lindemann så snart, at det måtte være galt fat med skibet. Det manøvrerede usikkert. I denne forbindelse kan bemærkes, at enkelte personer mener at have set skibet føre sejl, de slutter heraf, at der må være sket brud på maskinen, og at kaptajnen har søgt at styre skibet ved sejl. Andre mener at have bemærket, at skibet lå meget dybt i vandet, og slutter heraf, at det har haft en læk.

- De kunne tydelig se skibet? spurgte jeg hr. Lindemann.
- Ja, ganske tydeligt, jeg kunne også se begge bøjjerne, men ikke folkene om bord.

Hr. Lindemann fortsætter sin skildring:

- Da skibet nærmede sig bøjjerne blev det meget usikkert i sine bevægelser. Jeg sagde til mine folk, at det måtte være galt fat. Vi stod stille og stirrede ud imod det. Der var en voldsom høj sø, bølgerne tårnede sig højt op, dertil var der en rivende strøm. Med et lagde skibet sig helt om på siden, i den grad, at dækket omtrent stod lodret. Det må have taget meget vand ind. Det rettede sig dog igen og gjorde nogle usikre bevægelser. Men pludselig så vi i et og samme øjeblik skibet rejse sig på enden, en dampsky steg til vejrs, og skibet var forsvundet. Måske dampskyen skyldes kedelsprængning. Det skete på et øjeblik. Det var, som man vender en hånd.

Ulykkesstedet eftersøges.

Fra land var det ikke muligt at bringe hjælp. Men damperen "Phønix" var hurtigt på ulykkesstedet. Man formoder i Aarø Sund, at "Kanal I" har fået en slem skade i farvandet ud for Rådshoved og Halkhoved, skibet er vendt om, "Phønix" har fulgt dets manøvrer, og da katastrofen skete, ilede det hurtigt til hjælp.

Det antages, at "Phønix" har været på ulykkesstedet ganske få minutter efter at katastrofen var sket. Skibet krydsede en halv times tid omkring ulykkesstedet, men det var umuligt inde fra land at se, om det lykkedes at redde nogen af besætningen.

Senere lagde "Phønix" sig for anker nord for Aarø. Vi kunne i aftes se skibets lanterner fra Aarø Sund. Fire mænd fra Aarø søgte i aftes i en båd at nå ud til "Phønix" for at høre, om nogen af "Kanal I"s besætning var bleven reddet, men forsøget lykkedes ikke.

På Aarø og i Aarø Sund vidste man altså i aftes ikke andet, end at "Kanal" i få øjeblikke var gået til bunds. Man anede ikke, om nogen af besætningen var bleven reddet.

Forbindelse med "Phønix".

I formiddags meddeltes der fra Aarø Sund, at havnemesteren havde været ude på "Phønix". Han havde fået at vide, at "Kanal" havde en besætning på 9 mand. Af disse var de 6 druknede. De tre øvrige var det

lykkedes at redde, men den ene i så forkommen tilstand, at han senere er død. I øvrigt vidste havnemesteren intet om "Kanal".

"Phønix" forlod i morges ankerpladsen ved Aarøsund for at gå til Aabenraa med de to skibbrudne.

At så få er bleven reddet, skønt "Phønix" så hurtigt bragte hjælp, må dels skyldes den vældige bølgegang og strøm, dels det iskolde vand. Hvor længe kunne de stakkels mennesker holde det ud i det isnende kolde vand, selv om de ikke gik til bunds med skibet.

Hvor langt var "Kanal" mod syd?

Kaptajn Sørensen på Aarø mener, at "Kanal" var helt nede ad Als til, inden den vendte. Han formoder, at der er gået brud på maskinen, og at kaptajnen derefter har søgt at manøvrere ved hjælp af sejl.

På det sted, hvor "Kanal" sank, er der et overordentligt farligt farvand i storm. Måske har en del kreaturer revet sig løse i den voldsomme søgang og er bleven slynget over i den ene side. Derved kan skibet have mistet balancen, har taget meget vand ind og katastrofen være bleven hidført.

I morges er der drevet 13 døde kreaturer ind ved Aarøsund, de havde reb om halsen. Der er også drevet forskellige andre genstande i land fra det forliste skib.

"Kanal I" førtes af kaptajn C. Bladt. Det var et skib på 87,86 registertons, oprindeligt bygget, så det passede til den gamle Ejderkanals sluser. (dvs. ret kort og smal, hvilket betød, at den lå ret højt i vandet).

Da ulykken skete, var "Kanal" og "Phønix" efter et øjensvidnes beretning kun fjernet 1000 meter fra hinanden. Derfor kunne "Phønix" så hurtigt komme til hjælp. Der er dem, der mener, at "Phønix" allerede var på ulykkesstedet 5 minutter efter, at katastrofen var sket.

Et overblik. – Sidste nyt.

Sent i eftermiddags er der indløbet en række meddelelser om ulykken, så der nu haves overblik over, hvad der er sket.

"Kanal I" var på vej fra Kolding til Flensborg med 160 kreaturer. Den ledsagedes af "Phønix". Sidstnævnte skib kom i middags ind til Aabenraa med de to overlevende samt liget af den tredje mand, der blev taget levende op, men senere døde. Ved dampskibsbroen i Aabenraa holdt en sygevogn, som førte de to overlevende til sygehuset. Liget blev også afhentet.

Efter hvad der telefoneres til os fra Aabenraa, fortæller de reddede:

Da "Kanal" var nået gennem Aarøsund og ned mod Als, blæste stormen med en så rasende voldsomhed, at kaptajnen fandt det rådeligst ikke at fortsætte rejsen, men vende om og gå til ankers i læ af Aarø. Skibet havde på dette tidspunkt ikke lidt havari.

Da "Phønix" så "Kanal" vende, fulgte den efter.

På det farlige sted, mellem de to bøjer, blev "Kanal" drejet, så den lå med siden imod vinden og bølgeslaget. Med rasende voldsomhed slog bølgerne ind imod skibet, mange kreaturer slyngedes over i den ene side, skibet krængede over og sank efter få øjeblikkes forløb.

Hele besætningen, i alt 7 mand (der har altså ikke været 9 som ovenfor angivet) befandt sig på dækket i ulykkesøjeblikket.

De blev slyngede ud i det iskolde vand. De 4 mand af besætningen forsvandt med det samme, de tre blev optagne af "Phønix", der kun var ganske kort fjernet fra "Kanal", - der siges, at afstanden kun var 30 meter. De tre mand, der optoges af "Phønix" var yderst forkomne; men efter store anstrengelser lykkedes det at redde de to, den tredje døde.

De to reddede, der befinder sig godt, er matroserne Andreas Andresen af Aabenraa og Kristian Petersen af Kolding. Manden, der døde efter at være optagen på "Phønix", var fyrbøder Wiese af Aabenraa. De omkomne er kaptajn Christian Bladt af Flensborg; maskinist Grossmann af Aabenraa, gift; styrmand Jens Møller af Kolding, gift; matros Christian Nielsen af Brønderslev, forlovet. Et par flensborgske dampere har søgt efter ligene på ulykkesstedet ved Aarøsund.

Den store ulykke vil vække deltagelse alle vegne. Især er det hårdt for de omkomnes familie, dobbelt tungt fordi tabet kommer så aldeles uventet nu ind under jul.

A.L.

27/12

Aabenraa

Jordefaerd. Et af ofrene for skibsulykken ved Aarøsund, fyrbøder Wiese, som efter redningen døde af et krampetilfælde, begravedes i går under stor deltagelse. Skibene i havnen havde flaget på halv stang.

Wiese havde, da ulykken skete, hjulpet skibsdrengen Andreas Andresen frem, indtil han fik tag i en ko, som svømmede omkring i bølgerne. Lidt efter at Andresen var bleven reddet, fik koen af skibsskruen et slag på hovedet, så den sank.

- Kaptajn Bladt har svømmende holdt sig i nærheden af Andresen, og der blev tilkastet ham et tov, men han var så udmattet, at han ikke kunne gribe det og sank tæt ved damperen.

- Der er hidtil ikke fundet noget lig af de forulykkede.

28/12

Aarøsund

Det sunkne skib. "Kanal I" er sunken på 25-30 meter vand. Skibet lå, som meddelt, højt på vandet, og det måtte derfor miste ligevægten, da kreaturerne i det hårde vejr reves løse og slyngedes over i den ene side. En regeringsdamper afgik i fredags til ulykkesstedet for at lægge en bøjle ud, men måtte vende tilbage med uforrettet sag. De druknede kreaturer var forsikrede for godt 30.000 kroner. Bølgerne gik så højt, at skruen hyppigt snurrede rundt oven vande, dette kan være grunden til skibets usikre bevægelse, som blev iagttaget. Der er drevet mange vragestumper i land, men ingen lig. Kaptajnen og styrmanden stod på kommandobroen, da skibet sank. Kaptajnen var helt på siden af "Phønix", men sank så pludselig, måske ramt af et slagtilfælde. Andresen støttede den ene hånd til ryggen af en ko og den anden hånd til et stykke træ. Fyrbøderen Wiese holdt fast ved et træstykke med hånden og bed tænderne fast i den line, der fra "Phønix" kastedes ud til ham. De fleste af mandskabet forsvandt i dybet med det samme.

29/12

Aarøsund

Fra søulykken ved Aarø. Et af regeringsdampskibene, "Sperber" eller "Bussard", har været her en aftenstund for at mærke ulykkesstedet med en gasbøje. Der er i disse dage ikke set noget til skibe, der har prøvet på at bjerge ting eller løfte skibet op fra dybet. Kommandobroen er dreven i land og en hel del andre ting fra skibet.

- Kadaverne af 30 kreaturer er drevne i land. De vil blive gratis afhentede fra kadaveranstalten i Sønderborg.

30/12 Da Kanal kæntrede. En af de reddede fortæller.

En af de få, der reddedes, da kreaturdamperen "Kanal" kæntrede, matros Chr. Petersen, en ung rask mand på 19 år, har givet *Kolding Avis* følgende fremstilling af den sørgelige katastrofe:

Kl. 10 onsdag formiddag gik vi fra Kolding i en jævn blæst. Da vi kom ud i Bæltet, friskede vinden efterhånden, og da vi nåede ned til Halk Hoved, blæste der en storm af SØ med hård sø og voldsom strøm.

Kaptajnen var da alene på kommandobroen; mandskabet var nede ved kreaturerne, der blev mere og mere urolige; men da skibet begyndte at krænge, blev en af matroserne kaldt op for at assistere. Imidlertid fik skibet så megen slagside, at kommandobroen lå i vandet, og da det som følge heraf nægtede at lystre roret, måtte kaptajnen opgive sin plan om at vende og søge ly under Aarø. Da nu også tovene sprang, hvormed kreaturerne var bundne, og alle dyrene faldt over hinanden ned i styrbordssiden, blev det klart for alle, at en katastrofe var uundgåelig.

Alle mand blev nu kaldt på dækket og agterud for om muligt at få kreaturerne op, men det var ugørligt, da de lå 3-4 stykker ovenpå hverandre.

I det samme kom skibet tværs for søerne, og en stor sø gik over det og gav det nådestødet. Det begyndte at synke, og samtidig med, at det gik ned, skete der – efter hvad mandskabet på "Phønix" fortæller – en kedeleksplosion om bord.

Jeg var på dette tidspunkt den eneste, der befandt mig agter, alle de andre var forude. Jeg ville gribe en redningsbøje, men der var ingen. I det samme kom en sø fra den modsatte side og slængte mig over mod noget opstående og derefter udenbords. Det sidste jeg så var kaptajnen, der endnu holdt sig fast ved kommandobroen. Styrmanden og maskinmesteren samt den anden matros var forsvundne og kom ikke mere til syne.

Da jeg atter kom op med et stykke vraggods, så jeg kaptajnen flydende ved min side.

Kort efter kom "Phønix" ned til os og tog først mig om bord ved hjælp af en kasteline; derpå forsøgte de at redde kaptajnen, men han gik til bunds.

Derimod lykkedes det at redde skibsdrengen – der holdt sig oppe ved hjælp af en kohale, som han havde haget sig fast i – og fyrbøderen, som dog døde straks, da han kom om bord.

+ + + +

Øsby sogn i 1934.

Modersmålet primo januar 1935, af Fr. Rudbeck

Vejret spiller jo en hovedrolle på landet, så det er nok bedst at begynde årsoversigten med det. Året 1933 sluttede med en mild vinter, så de første kyllinger allerede 20. januar krøb ud på Sverdrup Mølle. At dette første forårspip var lovlig tidligt, viste så den stærke storm, som rasede d. 9. februar og blæste gdr. Beukels lade om, medens Peter Thuesens kostald tabte taget. Men allerede 22. marts kunne landmand Davidsen i Råd slå græsslåningsrekorden. Pinsevejret blev ødelagt, så der kun var en sløj trafik til Aarøsund og Sverdrup. Sommeren blev alt for dejlig, slet ikke efter landmandens hoved, solen bagte jorden tør og lod en god høst synke ned til knap middel. Få uvejr bragte ingen rigtig væde, og i stedet for at rive skyerne op, slog lynet ned i en elektricitetsmast i Kvistrup og lagde hele næsset i mørke. Vort dygtige brandværn, som holdt en særdeles vellykket prøveudrykning, havde gode dage og måtte nøjes med en skorstensbrand i Hyrup. Efterårsstormene i november var mere grove, de truede med at gennembryde Aarøs nordlige dige. Som 1933 sluttede også 1934 midt i en mild vinter.

Sognerådet har med Peter Dahl som formand haft et travlt år. Det lykkedes at sætte ligningsprocenten ned fra 14 til 10, da skatteforholdene viste et meget lysere billede end i fjor. –

Næsvejens linjeføring og bivejene fra Øsby til Hyrup blev meget disputeret, især var der betænkeligheder nok angående den førstnævnte vej, som jo vil komme til at blive en genopstandelse af den fordums svenske postvej fra Aarøsund til Hoptrup. Af motorafgiften modtog sognet 11.169 kr., og rutebilkørslen fra Haderslev til Aarøsund blev af amtsrådet tilladt for nye 5 år, måske som tak til amtsbanen for de nye motorvogne på den lille bane og for den nye rutebil.

Den 30. maj var amts- og sogneråd ovre på Aarø, hvor broen trængte til en ombygning eller fornyelse. –

Aarøsund havn og fyr gav i sidste finansår et mindre underskud end ventet. I september opmudrede statens gravemaskine *Sandørnen* havnen, men i oktober viste sig den søndre moles indfatning stærkt medtaget, ikke af *Sandørnen*, men af pæleorme, så en reparation vil koste ca. 40.000 kr.

Lillebæltsoverfarten kunne melde stigende trafik og 22.000 kr. overskud. Bare nu ikke Lillebæltsbroen forstyrrer vor færgefarts gode udvikling.

Aarøsunds flåde voksede i februar med 33 nettotons, da skipper Ole Petersen købte motorgaleasen "Forældres Minde" af Marstal. Skipperens søn overtog motorjagten "Mathilde".

For vore flittige fiskere har året ikke været godt, selv høstsildene gik døren forbi og ned til sydligere farvande. Den 1. februar strandede motorgalease "Gudrun" af Fredericia i en voldsom storm mellem Aarøsund og fjorden, dog kom den flot igen to dage senere. I årets sidste nat var tjalken "Anna" af Hamborg ude for en dramatisk stranding ved Linde-rum. —

Kirkeåret. I 1934 er der døbt 37 børn, konfirmeret 38 og viet 16 par; af begravelser var der 19.

Skoleåret var i september ude for en uvelkommen afbrydelse på grund af børnelammelse-epidemien.

Sognerådet besluttede at bygge en ny skole med gymnastiksal i Hajstrup, men i årets sidste måneder drøftedes planer om en central-skole for hele sognet i Øsby med forskole i de enkelte byer.

Biblioteksforeningens årsberetning viste et pænt resultat. Rekordudlånet i det foregående år nåedes omtrent. Hjemstavnsudvalgets rundtur til sognets oldtidsminder under museumsdirektørens ledelse måtte aflyses på grund af børnelammelsen.

Fødselsdage er altid fornøjelige, men her kan kun nævnes ganske få: **60 år** fyldte Nicolai Lorenzen, Øsby, Iver Møller, Øsby, enkefru A. Reich, Øsby, Andreas Mortensen, Stevelt, Falle Børlos, Stevelt, fru Johnsen, tidl. Hajstrup, enke Hedegård, Flovt. **70 år**: Jørgen Snitkjær, Aarø, Kresten Kristensen, Hyrup, fru E. Overgård, Sverdrup, Laurids Schultz, Øsby, Jørgen Bramsen, Aarøsund. **75 år**: enkefru Mai, Øsby, Thomas Ravn, Stevelt, Jacob Godbersen, Hajstrup, fru Nissen, Hajstrup. **80 år**: Hans Nissen Hansen, Aarøsund, Nis Nissen, Aarøsund, Peder Ravn, Hyrup. **85 år**: enkefru Mette K. Hannibal, Aarø.

Af guldbryllupper har der kun været to: skomagermester Nissen i Hajstrup og skræddermester Godbersen i Hajstrup.

Dødens høst var igen stor i sognet: fhv. landmand Boy H. Kyhl, Flovt, 78 år, gamle Per Dahl, Aarøsund, 87 år, fru Anna Rasmussen, Stevelt, 60 år, Thomas Sørensen, tidl. Aarøsund, 77 år, Magnus M. Jepsen, Hajstrup 57 år, Jacob J. Post, Sverdrup, 60 år, fru Cathrine Fallesen, Flovt, Mathias Ank. Mortensen, Sverdrup 58 år, fru Ellen M. Prahm, Hajstrup, 89 år, Peter D. Barsøe, Kvistrup, 83 år, Hans P. Hansen, Aarøsund, 76 år, Peter Burmeister, Aarøsund, 56 år, Christoff Bolvig, tidl. Sverdrup, 75 år, fru Mariane Nielsen, Øsby, 27 år, fru Bothilde Damkjær, Øsby, 63 år.

En lille syvårs pige, datter af fisker Karl Hansen, Aarø, døde i september af børnelammelse. Denne sygdom bredte sig i september i sognet, især på Aarø og i Hajstrup. Alle sognets skoler måtte lukkes, og først 4. oktober kunne der meldes, at epidemien var ved at forsvinde.

Landbrugets kår har ikke været så gode. Vejret svigtede, så hø- og kornhøsten og sukkerroerne ikke gav store resultater, men der er præsteret et godt og flittigt arbejde. Kornhøsten gik rask fra hånde. Sukkerroerne svigtede, så kampagnen i Aarøsund kun var af kort varighed.

I sommerens løb er der i sognet opført 7 nye husmandsbrug, 4 på Aarø, 1 i Flovt og 2 ved Sverdrup Strand. I Raad, Stevelt og Kvistrup er der jord rede til udstykning.

Statens gård på Aarø solgtes til landmand Olesen fra Fyn og "Slottet" til barber Rasmussen, Aarø.

Sognets Håndværkerforening kan notere et godt år, især gennem Teknisk Skole har den ydet en god gerning. Gid den fart, udstykningen har sat i byggeriet, må komme alle vore dygtige håndværkere til gode. På Landsudstillingen i Haderslev var Øsby Maskinfabrik, Johs. Damkjær repræsenteret med de kendte pumpemaskiner.

Haderslev Garnison gæstede Aarøsund d. 25/5 om natten på en 50 km. march over Raad, Hyrup til Hoptrup. Forsvarsbrødrene fra Assens og Haderslev mødtes i Færggården d. 29/7.

Ungdoms- og foredragsforeningen har haft et meget travlt år med mange gode møder, med foredrag, oplæsning, dilettantforestilling, udflugt til Assens, med sangstævne, med de sønderjyske spillemænd, lysbilleder, ringridning og skiveskydning.

Sognets gymnaster har fortsat deres gode arbejde og holdt flere vellykkede opvisninger i forsamlingshuset.

Sognets sangere, ledet af lærer Oxholm, Hajstrup, viste deres kunst ved en sangfest i Sdr. Vilstrup ved Kolding og i Hyrup.

Idrætsforeningen blev kredsfinder i fodbold i Østeramtet. Idrætsstævner d. 3/6 og 5/8 fik et udmærket forløb.

Om sognets jægere er i sidste år intet nået ind i aviserne, der nævnes kun en kaninjagt på Linderum (4/10), hvor udbyttet blev 170 kaniner.

Forskønnelsesforeningens gode tanke med rejsningen af en kæmpehøj på hjørnet af kirkegården ud til landevejen er endnu ikke blevet virkelighed. Der er jo mange ting i sognet, som venter på en forskønnelse, især ved Aarøsund strand, hvor der i samarbejde med Haderslev Turistforening kunne skabes nyt, frodigt sommerliv til gavn for sognet.

Julens glæde kunne den 8/12 uddele 7576 kr. til 136 flittige sparere, og 27/12 tændtes juletræet i forsamlingshuset, medens vore naboer i syd lod en øvelsesmine drive i land på Aarø (19/12), som for at minde os om, at efter den søde juletid kommer der grænsekampdage igen.

Det var året 1934 i Øsby sogn, gid det nye år må blive endnu bedre.

Rudb.

Den mystiske sten.

I Sønderjysk Månedsskrift 1936 meddelte Fr. Rudbeck:

"Ved vejbygningsarbejde fra Færgegården ned til færgeløbet i Aarøsund fandtes nede i strandkantens dynd en stor omvæltet sten med følgende indhugget indskrift: **K.C.**

23

og på stenens højre side står tallet 24.

Hidtil har det ikke været muligt at få konstateret, hvilken betydning stenen en gang har haft. Som milesten ved den gamle postvej, der førte fra København over Assens-Aarøsund til Hamborg, kan den næppe have stået i Aarøsund, da postvæsenet regnede med 29½ mil fra København til Aarøsund og med 33 mil fra Aarøsund til Hamborg. Bogstaverne K.C. betyder nok heller ikke kong Christian, som nogle mener, måske her har været en grænsesten for en kongelig kontrol langs stranden."

(Postkort. Eigil Schmidt)

Foreningen har siden sidst lånt mange fotoalbums af bl. a. Ellen og Preben Bork, Gerda Damkjær og Ib Jensen, og der er rigtig mange gode billeder. Blandt Ibs vinterbilleder faldt ét i øjnene: i et hjørne af den gamle havnemestergrund stod en sten påmalet "K C". Adspurgte om han kunne huske stenen og vidste, hvor den var nu, svarede Ib: Ja, den står da henne ved beddingen! Og minsandten, mærket af vind & vejr og ganske upåagtet står stenen og læner sig op af et hjørne på skuret foran beddingen.

Kaj Thomsen fortæller, at så længe han kan mindes, stod stenen i haven ved fru Kruses gæstgiveri, der lå foran havnemesterboligen.

Dette foto af Meta vækker givetvis glæde og gode minder hos mange.
(Foto: Ib Jensen)

Denne gamle fisker skulle være Rasmus Meyland. (Postkort.)